

د ستورو ورا

شعرونو ټولګه

خیال محمد کټوازی

۱۳۸۶ لمريز

Ketabton.com

ڄانگريڻي

د ڪتاب نوم	د ستورو ورا
ويناوال	خيال محمد ڪٽوازي
چاپ شمېر	۱۰۰۰ ٽوڪه
چاپڪال	۱۳۸۶
ڊيزاين	حاجي محمد عمر خېل

د انٽرنيٽ په مخ ترتيب او ڊيزاين ڪوونڪي سمسور حبيبي

بسم الله الرحمن الرحيم

يادونه

دغه شعري ټولگه مې د ۲۰۰۶ع کال په اوږدو کې د هالند د روتردام په ښار کې ليکلې ده چې له يو شمېر شعرونو سره مې پښتو متلونه هم راوړي خو په ځنې شعرونو کې يې د قافيې او وزن په خاطر يوڅه بدلون ميندلاى چې د پانې په پاى کې مې بېرته په اصلي بڼه ليکلي دي.

مادخپلې وسې سره سم زيار ايستلى چې په خپله ژبه يانې په پښتو ژبه شعرو ووايم او که په ځينې شعرونو کې د قافيې کمښت نه يم اړ ايستلي نوزياته هڅه مې کړې ده چې د پرديو کلمو او لغتونو څخه ډډه وکړم.

د دې کتاب شعرونه مې که څه هم د غزل په شکل او بڼه کې راوړي دې خو منځپانگه يې توپير لري، د شعر د نورو څېرو په تېره دنوې او آزاد شعر په ليکلو مې خپل وس او بخت نه دې ازمويلي.

د کتاب متن مې پخپله ټايپ کړى دى که کومه ټايپي تېروتنه ولري او وزن يا مانا ته يې زيان رسولى وي نو په ماباندې بخشنه ولوروى

زه په شعرو پيلو کې يواځې د الهام رول ته ډېره عقیده نلرم بلکې د دې په څنگ کې زيات ليکل، لوستل او تمرين کول هم خورا زيات اهميت او گټه لري يانې د شعر ناوکى هغه مهال ښه ښکلا ميندلاى شي چې سينگار ته يې زيات پام وشي.

که څه هم زه یو مسلکي شاعر نه یم خو دخپل گران
هیواد او سپېڅلیو خلکو مینې او دخپلې مورنۍ خوږې ژبې
پور او عشق مې دې ته اړباسي چې که دخپلې سرلوړې ژبې
په سمندر کې یو څاڅکی هم ورزیات شي نو حق به یې یوڅه
اداوبللی شي ځکه چې دیوه توکم هویت، موجودیت، برم
تاریخ، ویار او درنښت تر دې پرې کچې په ژبه پورې اړه لري او
که له دوی څخه ژبه واخستله شي نو هغوی بیا خپل کلتوري
هویت، ملي جذبې، د هیواد مینه، لرغونې ارزښتونه، تاریخي
کارنامې او توکمیزې اړیکې نشي پېژندلای اونه دهغوپه
اهمیت او خوند پوهېدلای شي.

په درناوی خیال محمد کټوازی

هالند روتردام

۲۰۰۶ - ۱۲ - ۲۹

د خیال محمد کټوازي لنډه پېژندنه

خیال محمد د عبدالغفار زوی په کال ۱۳۲۹ کې د پکتیکا د ولایت د مرکز د بڼرني د ملکانو په کلي کې زېږېدلی، لمړنۍ زده کړې يې د بڼرني د علي بابا په لېسه کې نورې زده کړې يې د رحمان بابا په لېسه کې اولوې زده کړې يې د کابل پوهنتون د ایيا تود ژورناليزم په څانگه کې پای ته رسولې. له ۱۳۴۹ کال څخه يې د راډيو افغانستان د خپرونو په ډېر وېر څو کې کار کړی دی، په ۱۳۵۵ کې د راډيو د خپرونو د لوی مدیریت مرستیال په ۱۳۵۷ کې د راډيو تلوېزيون د وزارت معین او د سولې او پيوستون ریس وو. خیال محمد کټوازی د ۱۳۵۸ کال په پیل کې د اطلاعاتو او کلتور وزیر وټاکل شو خو د همدې کال د جدې په شپږمه نېټه په افغانستان باندې د شوروي اتحاد له خوا یرغل وشو او خیال محمد يې سمدلاسه زندان ته ورټېل و. واهه چې د شورويانو د استعمار په ټول دوران کې د ببرک کارمل د څرخي پله په زندان کې څه ناڅه نهه کاله بهي گنا کوټه قلف ساتل شوی وو.

په ۱۳۶۷ کال کې څرنګه چې شورويان له افغانستان څخه په زور شړل شوي وو د ډاکتر نجيب د ملي مصالحې په دوران کې دنهه کاله زندان له تېرولو څخه وروسته د نورو زندانيانو سره يوځای راخلاص شو، يو کال وزگار و او بيا يې د باندنيو چارو په وزارت کې لمړی د سلاکار او

ورپسې يې د معین په توګه دنده درلوده، په ۱۳۷۰ کې د
سفیر په توګه د لیبیا هیواد ته ولاړ او یونیم کال وروسته
د جهادي ډلو تېلو د خپل منځي درنو جګړو په وخت کې د
دهالند هیواد ته مهاجر شو.

خیال محمد د همدې کتاب په ګډون درې شعري
کتابونه لري اوله ۱۳۴۹ څخه تر ۱۳۵۷ کال پورې د هیواد
په ځینو خپرونو په تېره بیا په راډیو کې لیکنې او خپرنې
لري.

پښتو

ځوانه که پښتو وايي نو ښه پښتو به وايي
دغه د جنت له خواتو ښه پښتو به وايي

ته د درنو غرونو په لمنو کې لوی شوی يې
سپکه خوبه که ده، درنه پښتو به وايي
ښه يې له پردیو زېږو تورو څخه وچه
ستا ژبه سپېڅلې ده سوچه پښتو به وايي
داد گلو ونه چې وطن پرې ښکلی شوی دی
ځانگي ورنه مه شکوه نگه پښتو به وايي
اوس يې چې گريوان ته تور لاسونه ورلوېدلې دي
ښه په لمن پاکه پښتنه پښتو به وايي
ژبه خو پسول ده د ولس د ښکلا ناوې ته
گل غوندې سمباله په گانه پښتو به وايي
ځنې غمازان يې د اوگرې غوندې لري سره
ستا څخه مې هيله ده خوږه پښتو به وايي

بيا يې دنړۍ له سترو ژبو سره سياله کړه
ځانته که افغان وايي کره پښتو به وايي
ښکلي امېلونه د شعرونو ورپه غاړه کړه
«خياله» ښه مهينه ښايسته پښتو به وايي

واکې

گرد چاپېره مې راگزوي گردابه
لا ترخومي خرخوي دغم دريابه

د وطن دميني اورته چې کړېږي
ته زما د زړگي غوښه يې کبابه

هرمطرب مې شرنکوي د زړه تارونه
ستا په شاني وچ لرگي شومه ربابه

اوس غبارد ناپوهي راپسې گزوي
چې مې غېږي ته پناه دروړه کتابه

د ژوند واکې مې د عشق په ولکه ولاړې
له اورمېږسره مې څه غواړي تنابه

لکه شپه چې په رڼاورشي زړښته
زه دې وايستمه هسې له شبابه

مادعشق په نوم خپل سرپه لاس کې دروړ
تا په پڅه توره غوڅ کړ انقلابه

چې د «خيال» په سرکې شوراو مستي گوري
ستاد زړه په شان مستي لري سيلابه

راځه

دواړه سترگې دې لږتورې کړه راځه
امېلونه دې درېــورې کړه راځه

يووارييا دېنوبريد را باندې وکړه
د زړه ستښې مې نسکورې کړه راځه

له تندي دې دلونگو خوشبويي ځي
تورپېکې دې دورې دورې کړه راځه

که زما د زړه توتي په دام کې ساتې
دازې لومې دې نـورې کړه راځه

چې ځواني دې په نظر نشي له مانه
غوړې څڼې دې لږ سپورې کړه راځه

که د «خيال» د اوسېدو خونې ته راشې
دروازې درسره پورې کړه راځه

د اکبر توره

دغم برخې مې ليکې قلمه ولې
پام دې نه را باندې نيسي گرمه ولې
چې پخپله يې پتنگ په اورستي کړ
ترگهيځه پورې ژاړې شمعو ولې
د اکبر دلاس وسله چې اوس خرڅېږي
ډک بوړی به دمېراني ږدمه ولې
چې په خوله باندې مې نوم دهيواد راشي
ترېنولاندې مې گرزي نمه ولې
د وطن د وياړ شمله مې را کوزېږي
لا تراوسه نه ماتېږي زغمه ولې
ستا په چوف کې خومې تللي وونذرونه
هر سرکوزې ته دې اړکړم دمه ولې
په هيواد کې مې دوينو باران اورې
زه به ناست يم د بل په تمه ولې
د «خيال» زړه خوڅه کوربه دهرشي نه دی
تل تر تله پکې مېشت يې غمه ولې

۱: بوړی = توپک (د توپک يو ډول دی چې پخوا
يې ډېر استعمال درلود او تر نورو گرانه هم وو.)
په پښتولنډ يوکې ډېر يادېږي لکه:
تر د ابوړي توپک دې جار شم
تړلی تا دی کړه زه له خياله ځمه

د ستورو ورا

گلشن په گلوبنکلی دی کېږي، ورڅخه مه وږه
چمن يې رنگين کړی دی غوټی، ورڅخه مه وږه

په دښته د آسمان کې يې رڼا لگي تور تمه
د ستورو د وړاناوې ده سپوږمۍ، ورڅخه مه وږه

د سيند په غورځنگونو کې مستي يې د زړه هيله
کبان ورڅخه مه وژنه هيلی، ورڅخه مه وږه

دا غشي د ليند يو څخه و باسه صياده
بيد يا ورسره ښه برېښي هوسۍ، ورڅخه مه وږه

نسيم د پسرلي ورسره لوبې کوي بازه
د ازړ کې دې که زانې توتکی، ورڅخه مه وږه

ادم چې په دې ځمکه خليفه د الاهي ده
د ژوند ښکلي توبه يې دا نړۍ، ورڅخه مه وږه

تر خوبه په دې غرونو د تاسيوري گرزې د بېبه
د «خيال» د زړه د مينې ښاپېری، ورڅخه مه وږه

لایې مږه بولي

«یو متل دی وایي مکره هغه منډه ۱
چې لمن دې شې په کلي کې برېنډه»

د مېړانې دې کمی نشته افغانه
خو غمونه دې لیکلې دي په ټنډه

«چې په لاس باندې وازیږي څه حاجت دی ۲
چې په خوله یې خلاصوي ترلې گنده»

غلیمانو مویاتې په لاس نیولې
له هر لوري غوڅوي د وطن خنده

«لا تراوسه پورې مږه ورته وایي ۳
د پټې ریشکه یې وخورله غونډه»

ستا له هرنگه بښېکنو څخه تېریو
خودا غله دې بېرته وباسه گاونډه

چې په تورودې وهو ویجاړ به نشې
کلک ولاړ یې د افغان دلارې خنده

چې یې برخې له ازله راوېښلې
خدا زده څه شوه د پښتون د نصیب ونډه

«ستا دپوهې په سمند پورې يې اړه ۴
چې دبخت بگۍ به خو پورې وي رنډه» ۵

که هر خودې تشو و نه خالي کېږې
لاتر پيخو پورې ډک يې د وير ډنډه

د زړگي د خندا گل مې نه غوړېږې
په هر مټ باندې مې بارده د غم پندډه

ستاله پت سره به پايود «خيال» ژبې
د پښتون د توکم مورې مه شې کونډه

۴

۱: وايي مکره هغه منډه چې سومبۍ دې شي برېنډه
۲: غوټه (گنډه) چې په لاس خلاصېږي خولې ته
څه حاجت دی .

۳: د پټي ريشکه يې ټوله وخوره دوی يې لا مړه بولي
۴: سمند = آس = نیلی (د آس يو ډول دی)
۵: رنډ = نه منونکی = خېل کونکی = رېنگه کونکی

خطر

نصیب و کړې هسې چارې په ماباندې
وبه نکوي انگار پسه وچې سپاندې^۱

د عزت کالي مې کارې له بدنه
په لغتو مې وهي راپورې خاندې

زه له شرمه چاته حال وپیلی نشم
برچه پک دي خدازده خه راباندې کاندې

تش زگړوی کولی نشمه سختي ده
چې تېرمې شود او بن ترسینې لاندې

دواړه لاس مې راتړي په خنځیرونو
تپل وهي مې د اجل په لور وړاندې

د رباب اود شپېلی نغمې سرې شوې
اوس په هره خوا کې چیغې دې یاساندې

مورې پته خوله دې ونیسه خطر دی
نورد «خیال» په قبرمه شکوه غړواندې^۲

۱: سپانده = سپېلنی

۲: غړواندی = غړوندی = غاړ

د فکر کجاوه

دیدن ته دې راغلی یم مانی ته مې درپرېږده
په څنگ کې به دې کېنمه نالی ته مې درپرېږده ۱

پوهېږم چې په سترگو کې دې شرم ځای نیولی
مجبور یم درته ووايم خولگۍ ته مې درپرېږده

که دا غوښتنه گرانه وي نو خوادې بده مه شه
گرېوان ته دې لاس نه دروړم تنۍ ته مې درپرېږده

که لږ پسې درتېر شمه د بنکـلې مخ له پولې
د زني ترمې لاندي غـړۍ ته مې درپرېږده

د زلفوله هر تال سره دې فکر زنگومه
چې زړه در سره و تړم کمځۍ ته مې درپرېږده

دا ټولې مې که نه منې نو وه بدرۍ جمالي
د اوښکوله باران سره سولگۍ ته مې درپرېږده

د فکر کجاوه مې د واده په اوښ سپره ده
د «خیال» سپره نصيبه ناوکی ته مې درپرېږده

مرغلرې

که لرې رانه پاته دي که برې رانه پاته
د زړه دواړه ټوټې مې برابرې رانه پاته
په خالو د گوربتو کې چرگورې مېشته شوې
د چتکو په منگولو کې کوترې رانه پاته
پرديو يرغلونو کړم له ساندو سره روږدي
له ډول اوله اتني سره سندرې رانه پاته
نسیم يې له پلو سره خوځښت کولای نشو
د ډيرو په تاراک کې خياليگرې رانه پاته
نږدې ورته ورتلای نشم له زهرو يې وېرېزم
په ستونې د ښامار کې مرغلرې رانه پاته
واتن د پردېسيومي دهيلو زمرې وژنې
وطن مې تر غديولاندې لرې رانه پاته
له تېکې څخه توره مود بل په امروزي
بدله زمانه شوله ډغرې رانه پاته
د «خيال» د زړه شاهين دی د هوا په لټه پايي
د ښکار په تورولو مو کې وزرې رانه پاته

پرتله

خال دې پاچا تندي وزير زلفې لښکري
په هيوادونو دې ولکه ده زوروري
خوله دې دربار غاړه دې ارگ سينه دې تخت ده
دواړه لېمې دې پيره دارې بختوري
مخ دې سپوږمۍ ځواني دې لمر خالونه ستوري
ستاد ښکلا ډېوي بلېږې خيال لېگري
وربل دې دام خڼې دې لومې دورېښمو
زما د زړه بورا خومه نيسه دلبرې

۱۳

رنگ دې گلاب ونه چنار بوی دې دمشکو
نوم دې په درسته نړۍ تللی مرغلي
خڼې دې ږنگې کره زما دمټ له پاسه
«په خوند دې نه يممه په خرپ دې يم گاڅري»
زړه دې انگارگوگل نغری مينه دې اورده
مايې لمبو ته کړوي دلري لري
زما د زړه ستنې به ږنگې کړې له بېخه
که دې راواړولې سترگې مروړي
خوله دې غوتۍ خدا دې گل ديدن دې باغ دی
د عشق بلبل مې غږوي درته سندرې
د «خيال» له پام څخه به ولاړې نشې دواړه
دتا د سولې بڼا يسته سپينې کوتري

خونډی

اورد مینې را کره چې لوگی دې شم
وچ به دې نظر کړم سپېلنی دې شم
خوله خودې پېزوان په اجاره یوړه
لاس دې رانږدې کره چې بنگړی دې شم
خنې دې زما تر ملا وپېچه
خان راسره و تړه مېړوی دې شم
ښه مې په کتو کتو کې وڅاره
ستاز مریو سترگو ته کبلی دې شم
تاخو په گلونو زړه بایللی دی
راشه چې دهیلو پسرلی دې شم
پاس مې د ور بل په څو کو و تومبه
ښکلي چې په خنډو کې بېری دې شم
اوسم به د مشکوله وړموسره
یاره که په غاړه کې خونډی دې شم
«خیال» په گودرونو باندې گرزوه
پرېږده چې په سرباندې منگی دې شم

د کورگتې

که د زړه د مینې راز غواړې د چټې ۱
کیسې ټولې دې له اوبنکو سره پټې

«نخاگره چې نخاکولی نشې ۲
وايي محکه لاکړه وينم له ستې»

چې له شوقه به په لاره سمې نه تلې
په دې ښار کې پاک لمنې اناوټې ۳

خپلو ښکېل کړو د پردیو په دامونو
کنه موږ خودرلودلې پخې مټې

«که يې لاستی له خپل ځانه څخه نه وای ۴
تبرخنګه ماتولې ونې غوتې»

هم يې لاس زما په وينو باندې سره دي
هم به وړمه د قاتل د وبال خټې ۵

«اوس دیوې سپرې لپاره چې لري يې ۵
ټول پوستین په اور کې غورزوي دالتې»

نه يې گورمه ښارونه بې خطره
نه زما جونگره پاته شوه د خټې

د پرد و ترمنت لاندې مه شې «خياله» «دلاهور تر گټو بڼې دې د کور گټې» ۷

۱۷

۱: چټه: په وزن د «لټه» = مسته = بڼا یسته = خیالی گره .

د پښتوپه لنډیو کې د پرد و د لري لکه:

چې کته خې خال ته مې گوره

دهندوستان د چټو نشته شنه خالونه

۲: نڅا گره چې نڅا نشي کولای وایې مخکه کړه ده

۳: اناوټ = د بل د اوږو بار = اې = محتاج = بېوزله

۴: ونه وایې که مې لاستی له خپله ځان څخه نه وای

نو چانه شوم ماتولی .

۵: خټه = جوال = بوری = بوجی = وری = توبره

۶: دیوې سپرې له پاره ټول پوستین په اور اچوي

۷: د کور گټې دلاهور گټې دي

خیال غواړي

زړه مې پارېدلی دی وصال غواړي
بڼه یې په ګانه باندې سمبال غواړي
ځان پرې کړوي د کباب خوی لري
داډېوه پرست پتنگ مشال غواړي
پرېږده چې توبې ورسره ماتې کړم
مسته په سرو شونډو کې وبال غواړي
بیابه مې د زړه خونه روښانه شي
یارمې د تندي د پاسه خال غواړي
اوس مې په کوڅل کې غبارونه دي
زړه مې د اشنا دمخ مشال غواړي
بیامې د ابدرنګه صیاد څاري نن
سرمې غوڅوي راڅخه مال غواړي
«خوله یې د ګیدرې شخوند او بڼس وهي»
ځکه له افغان سره جنجال غواړي
بیالکه ژوره د، رګ وینې څښي
توره خپکۍ ګوره موږوال غواړي
حق ته خو اورونه ګلزارونه شي
ژوند مې د انگار په لورې ټال غواړي
روږدی شوپه وینه د انسان باندې
بیاخوني بڼامار راغلی «خیال» غواړي

داشعرمې لاپخوا ليکلی وو.

مجبوري

کډې وتری زامنو سباوون دی
اوس زموږ له خپل وطن څخه بېلتون دی
کلی کور او هديره مو پاته کېږي
مجبوري ده په سفر باندې مويون دی
له آموڼه شورويان راپورېوتې
نن په ټولو اولسونو کې پاڅون دی
خود اپورې پاکستان ته پناه وړمه
غم خپلی زړه مې ځکه ځگر خون دی
د شمال اود سهيل په منځ کې بنکېل يو
ددوئ دواړو دافغان په ضد تړون دی
«سپي په خپلو کې که څومره سره وران شي
خو فقير ته بيا د ټولو پيوستون دی»
زويه گوته په ماشه نيسه په لارې
دهيواد دآزادۍ په نوم موتلون دی
دقصاب چاره په لاس کې چلوي يې
«خياله» څرنگه ونډۍ ونډۍ پښتون دی

د بخت هنداره

چې هرچېرې لټومه ښکلی یار
مخامخ راته راخپرمه شي اغیار
خپلې ډکې خزانې ته چې ورځمه
ترې چاپېره وي د بل کلي ښامار
که هرڅو یې پرېمینځم د بخت هنداره
سړپه سړ ورباندې ګرزي تور غبار
زه دکلي په ناورین باندې خپه وم
اوس به څه کړم وړانوي مې غلیم ښار
«نن خوتش دمور له څنگه سره تېر شو
زه وپرېږم چې دا لاره شوه دمار»^۱
چې رقیب باید پرې خپله څرېدلای
نصیب مور ته درولی هغه دار
سپېره منی ورنه ښه ګنمه «خیاله»^۲
که په وینو وي لړلی نوبهار

۱: وايي له دې څخه نه ډارېږم چې مارمې له څنگه

تېر شو بلکې له دې وپرېږم چې دابه یې لاره شي .

۲: منی = خزان

لونگ

که هر خومره یې سیالان گڼي بدرنگه
ماته ښکلې له هر چاده شوخه شنګه
د سرسترګې مې کږې ورپسې اوږې
چې د پرک غوندې مې تېره شي له څنګه
«خونديې ښه دی راتله یې» زما ونډه
چې لرې یې د اشنا د مینې ښګه
په تومت د عشق یې زه په اور کړېږم
خوپه غاړه کې یې ته زانګې لونګه
لکه موج د اباسین چې په موږو ځي
مسته هسي وي روانه ږنګه ښګه
ماته برید د سپینو تور وراپه یاد شي
چې دې اورم د لیلاد ښګرو شرنګه
«خیال» د زړه په هغه رنځ باندې اخته شو
چې یې واخست د تېرو ښو له جنګه

دنیل ناوې

مړاوی شانته گل یم له پرهاره سره اوسم
اوس چې د ازغیو له بهاره سره اوسم
مینې زما برخه په اورو نو کې لیکلې
غونښه د کباب یم له انگاره سره اوسم
نن یې تر ملا پورې بمونه راتړلې
څه ساده پښتون یم له هوښیاره سره اوسم
خپله پیماني و هی په ماباندې مرچلې
ځوان د لوړو غرونو یم له ښاره سره اوسم
ښه گېډۍ د گلووم راو لوېد م له څانگې
یو ورځه باروتوله غباره سره اوسم
بیالکه دمصر ناو کې دنیل خپوته
ونده د توپان شوم له سینگار ه سره اوسم
«برخې ازلي دي نه په زور نه په زاري دي»
زه ازل رتلی له ښاماره سره اوسم
پښ یم ټکولی د زرگر له بټۍ وزم
تش په تصور کې له رخساره سره اوسم
خپله د انگور په شان له تاکه څخه شکېږم
نور و ته په جام کې له خماره سره اوسم
گرزي هر صیاد را پسې ولې مې په غشو
زه د توتکۍ غوندې له ډاره سره اوسم
اوس خو چې گیدړه له زمري څخه باج اخلي
پېښي مې اړ باسي چې له واره سره اوسم
ویارم چې تر اوسه لا دخپل طن په مینه
اوبښ غوندې تړلی له مهار سره اوسم
«خیاله» ځان بدل کړه زمانې په اوبښودې
خوبه لایه خوب کې له ټینگاره سره اوسم

د فلک مېچنه
د لامبو په نمت راغله هغه لور
ډنډ په خپله غېږ کې ونيوه لغړه
بخته ماسره دې څه تر بورگېني ده
چې يې نه بولې زما د يارۍ وړه
د آشنا د شونډو سرې سکروټې گوره
زما زېږېښلی رنگ ورسره تره
لا تر خوبه لاس تر زړې ورته ناست يم
چې مې گرزي په هر بڼه د غبار لړه
«يو متل دی وايي ښه ده په عمل کې ۱»
له پراته زمري نه گرزنده گيدړه»
ځوځ خونه يم چې ازغي په غېږ کې ساتم
د باغ گل يم له وږموسره مې اړه
زما سترگې لکه غلې ورپسې اوړي
چې تېرېږي مې له څنگه سره غوړه ۲
څو چې گرزي د فلک مېچنه هسي
د پښتون د بخت او گره به وي ناوړه
د رتبې د شوق په تمه دې زاهده
د مذهب ښکلي لمنه کړه ککړه
په خوځښت د زمانې کې معجزه وه
چې يې ماته کړه د خيال د نصيب دره

۱: تر پراته زمري گرزنده گيدړه ښه ده

۲: غوړه = ښکلي = ښايسته

اورلوبه

هسي چاري دي راو کړې مينتوبه
چې اوس گرزمه رسواله لپونتوبه
که هر خوژور ويده يمه هيواده
ستاتوده مينه مې وباسي له خوبه
هسي رنگه دي غمونو لو غرن کړم
چې مې اوبنکې شولې وينې له زووبه^۱
روغ زړگي مې ستاد مينې له بابتنه
په گوگل کې نه خايري له پرسوبه
بنه خواني مې دپتنگ غوندي لوگي شوه
چې مې وکړه ستاله عشق سره اورلوبه
سراو مال به زما دواړه درنه جار کړم
که مې ستاپه مينه تنده شې خړوبه
خياله پاخه دتکل نيلى په زين کړه
مېرني خونه ډارېږي له سرکوبه

۱: زووب (زهوب) = گزک = التهاب = خوړين
= انفېکشن . (هغه گزک او التهاب چې
له ټينگې وينې سره له تپ څخه راوړي .)

پردېسي

چې د باد غوندي مې تېره شوې په څنگ
زما زړه درېسي درومي په غورځنگ
هسي رنگه خوشبويي دې ځي له زلفو
نه يې مشک لري نه عطر نه لونگ
دا ځواني چې ته لرې د چنار ونې
مابه وباسي له کلي نه ملنگ
د کاروان بهير به پټ په غرونو ولو
چې وانه ورې کوم يوغل د جرس شرنگ
«غوبني ټولي د خانانوپه خوراک ځي ۱»
په هلو کوي د سپيو سره جنگ
هغې سپينې زما زېره کره راسپينه
چې وربل يې شو په مخ باندې راپنگ
د بڼرني وچې د بڼتي مې يادېږي
پردېسي ده په يورپ کې مې زړه تنگ
«اوس له پېښې څخه تېښته وايي نشته» ۲
«چې مې يو پلوت ته پرانگ دی بل گرنگ» ۳
خياله بېرته د خوشحال تورې ته لاس کره
چې دې بيا په کهاله راغی اورنگ

۳۰

۱: غوبني خانان خوري په هلو کوي د سپيو جنگ وي

۲: له پېښې تېښته نه شته

۳: يوې خواته پاڼه بله خوا پرانگ دی

چاودنه

سپېدو وچاوده په پای کې رنگ د شپې
هره خوایې رڼا گانې کړې خورې
لاگلا بوخپل تاجونه سمول
چې خاتولوپه سر جگې کړې شملې
د گلپانوپه لمنو اوړېدلې
مرغلرې د شبنم رڼې رڼې
د وږموخپې نسیم په غږ کې یوړې
وروېنېلې یې بلبلو ته ولجې
چنارونوتر نظر لاندې څارلې
چې ترې لاندې غوړېدلې وې غونچې
په شنبلیو کې لگیا وو بوی د مشکو
له گلاب سره سینځلې نخږدې
پلو شود و نو څنې رېمنځولې
په لښتیو کې اوبه رابهدې
د گهیځ شمال یې څانگې ښکلولې
له غوټیو سره پانې غوړېدې
په هرگوت کې گودرونه وو د پېغلو
پنډېدلې پرې د کولې پښتنې
چې ناڅاپه توغندی د غلیم راغی
لورپه لور باندې یې تیتې کړې چرې
د چنچونو پرهارونه یې خیرل
له توتیانو څخه وینې څڅېدې

دچالاس او دچاسرورپورې نه وو
ښکلي نجلۍ ونې په ټپونو کې پرتې
پتول يې خپل زخمون نه په منگولو
دگودرغاړې په وينو باندې سرې
توتکيو ورتنه ساندي غږولې
له غوغا سره په غم کې گډېدې
خيال چې وليد دغه ويردباغ په منع کې
دواړه سترگې يې ترپايه ژړېدې

دمحبوب علي د بنکلي شعر په اقتفا

تصوير

بخته په دې مراوې گل کې بېرته بنکلا واچوه
بيا په دې ويده بدن کې مسته اروا واچوه
ناوې د وطن به بيا د حسن رسول واغوندي
ته يې په سپين مخ باندې رنگينه برېښنا واچوه
زه به د غزلو مرغلي ورته وپېيم
ته د دې خبرې د پاسه سپينه رڼا واچوه
لمرد پيوستون به د خيبر د پاسه وځاندي
ته پکې زريني پلوشې د وفا واچوه
زه به يې د درستو کړاوونو کيسې وليکم
ته پرې د خټکو د شعرونو غوغا واچوه
ستانه يې تپونو ته پټۍ غواړم طبيبه
لږ پکې افغان ته د يو والي دوا واچوه
راشه د ژوند باده په دې ونو کې راوگرزه
بياد دغه بڼه په وچو څانگو کې ساواچوه
بيا به رنگيني د پسرليو ورته راشي
ته يې په گلونو کې وږمې د سبا واچوه
خيال ته يې چې نوم افغانستان تر بنکلو بنکلي دی
ته په دې وجود کې بېرته ښه پښتونخوا واچوه

پرتم ځي

«که په لاره باندې مار په هر رقم ځي^۱
خپلې سوړې ته چې ورسېږي سم ځي»
که يې هرې خواته اړومه څوکه
برابرمې دوطن په لور قلم ځي
زه پوهېږم چې پخپله ورسره يې
تابه څه کوم زاهد ه چې پرتم ځي
«توره شپه به يې له چرگه هم سبا شي»^۲
نوريې خوبه ده په سمه که په چم ځي
نن خو پورته دمريخ په تندي پل ږدي
دلته ولې يې گودره لا ادم ځي
زه به چاته فريادونه رسومه
چې مې بيا له خپلې غېږې نه صنم ځي
نوريې نشم په سينه کې تم کولی
چې د زړه له زولنو څخه مې زغم ځي
د پردو په اوږدو ته راغلي سايبه
اوس به خيال له خپله کلي څخه گرم ځي

۱: مار که هر څومره کوږ روان وي، خپلې

سوړې (غار، سوري) ته ځان سپيڅ کړي .

۲: يې له چرگه هم شپه سبا کېږي .

لاسکتویه

دلته به څوک نه وې چې يې بوږې نه وې غاړې
ټول پسه دغه کلې کې له غمه څخه ژاړې

وايي «تروژلې ورور پرې اېښې گومل ښه ده»^۱
کور او کلی پاته زموږ کله ورنه ولاړې

دغه يې انصاف وود جهاد دمخکښانو
وگوره دښار کوڅې يې څرنگ کړې ويجاړې

څه مشکل صياد ته چې يې ولې په ليند يو
ويرخوپه کوترودی چې ځالې يې شوې شاړې

بل ته خويې لاس په سلامي نيولی پورته
دلته يې له موږ سره دخولې خبرې لواړې

خوبه لاسکتويه ځو دبل تر حکم لاندې
ځوانه که ښادي غواړې لستونې به درنغاړې

«فيل که چېرې مړ شې بيا يې هم په زنگانه کې^۲
يومتر اوبه خولاپسه کچه وې ولاړې»

دی خودې پښتونه په اتوم باندې سمبال کړ^۳
خپله دې له سر څخه تړلې دي ریتاړې

وينې به دې زبېښې د ژورې غونډې کله
خويې چې ونه باسې له خپلو غوښو داړې

هسې به له شگو څخه پرې ځانته او بې
سړپه زنگون ناست يې د بابا په توره وياړې

ستا په اراده پورې هم اړه لري خپله
خياله «په هغه باندې به واوړې چې يې غواړې»^۴

۱: تر وژلې ورور پرې ايښې گومل ښه ده.

«گومله د پکتيکا د ولايت يوه تاريخي ولسوالۍ ده.»

۲: فيل که مړ شي بيا يې هم په زنگانه کې يو متر اوږه ولاړي وي .

۳: د پاکستان د اتوم پلار قادر خان نومېږي چې په خټه پښتون

اوله ايران سره يې هم په دې برخه کې زياتې مرستې کړې وې

خواوس د يو مجرم په شان تر څارنې لاندې ژوند کوي .

۴: چې غواړې په هغه به به واوړې.

کوکارې

چې په مایې لگوي دناز نوکارې
له تندي څخه مې وینې وهي داري
دابهیر به دجنون په لوري درومي
دعشق اوښې په تدبیر نشې مهارې
چې له زړه مې دغمونو کډې بارکړي
شوخي سترگې دې راواړوه خمارې
«په گیدرې پورې خپله لکۍ اوردې»^۱
په ماو کړې خپلې مینې هسې چارې
که ډېرې یې په هرڅلې بلې نه شي
دعشق لارې ترمنزله دې غبارې
چې مې ولې دښو په توغندیو
لکه دروی دښپنو وهم کوکارې
که له «خیال» سره دمینې گانه نه وي
دغزلونو اوې څنگه شي سینگارې

۱: گیدرې ته خپله لکۍ بلاده

يرغمل

زه ورته گورم چې دوى مې کور وړي
دژوند هستي مې دبل په زور وړي
«اورلره راغله دکور مېرمن شوه»^۱
رپاند بيرغ مې رانه نسکور وړي
پخپل پتي کې کرونده وکړو
پروړه زموږ شى غنم مو نور وړي^۲
بې له خښتنه دگلو بڼ دى
پانې يې باد وړي غوتې يې لور وړي
دلور وغرونوڅزاني کارېي
لاجورد يې غله وړي ونې يې اور وړي
دشيخ پلتنې په کوڅوگرزې^۳
له زړه نه مينه له سر نه شور وړي
موږ يرغمل يو دبل په لاس کې
يامو مسکو وړي يا مولاهور وړي
په هرگلشن کې سپلې چلېږي
توتيان مووژني باغ مو سمسور وړي
زما په برخه دمينې اوردى
سينه مې سوځي زړه مې ټکور وړي
گناه يې خپله لاس په بل پاک کړي
مريې خودى دى «خيال» يې پېغور وړي

۱: اورلره راغله دکور مېرمن شوه. «پخوا داورلگيت استعمال دومره ډېر نه وونو سکروټې به دچلم يا چای له پاره يوله بل کورڅخه راوړل کېدې کومه نجلۍ د چاکورته داور لپاره ورغلې وه اوهمالته يې دکورله خښتن سره اړيکې پيداشوې وې چې خبره تر واده پورې ورسېدله اوپه دې توگه نجلۍ دکور مېرمن شوه اودامتله ترې پاته شو.»

۲: پروړه = بوس

۳: پلتن = اولسي او ملکي لښکر = غیر نظامي لښکر

د زړښت خپسکه
یاره نن خوپه کتلو کې ثواب را
ستا په سترگو غوځنیو کې شراب را
چې وږمې یې بویو مه پرې مستېږم
گرانې ماته دهغو شونډو گلاب را
اوس د مینې په غمونو کې ډوبېږم
ستاد ځنیوله وړېښمونه تناب را
زموږ لوی مې د زړښت خپسکې ورو ورو
لږ د مینې ماتولو ته شباب را
چې کیسې د عاشقۍ دې پکې لولم
ستاد مینې د مذهب هغه کتاب را
عشقه ښه مې کړوه د اور لمبو ته
زه تر تلو ته پیدا یېمه عذاب را
چې هرتاریې د درخو له زلفو جوړوي
خیال ته هسې د آدم د لاس رباب را

۱: زمول «په وزن د شپول» کمزوری او بې سېکه .
دا لغت زموږ په سیمه کې اوس هم دود لري خو د شیخ
اسعد سوري علیه الرحمه د بوللې لمړۍ بیت چې د غور
د زړوړ پښتون پاچا امیر محمد سوري پرمینه یې
دیوې ساندې په ترڅ کې وېلې ووپه هماغه وخت کې
هم معمول ووالېته د «ز» توری ساکن دی لکه :
د فلک له چاروڅه وکړم کوکار
زموږ لوی هرگل چې خاندې په بهار
«پټه خزانه»

درځم

دیدن ته دې هیواده له جرگوسره درځم
ستا غېږې ته د عشق له ولولوسره درځم
پوهېږمه چې لارې پاتکونو دې نیولې
زما جنت نښانه له خطروسره درځم
داغرونه اوډاگونه دې باغونه د، ارم شه
بلبل دې یم وطنه له نغموسره درځم
دزړه په سرمې برېښې لکه ستوری دپېروونوا
په تا باندې مین یم له پښتوسره درځم
بېلتون دپردېسي دې یم له غېږې نه ایستلی
په دې باندې که پریم له توبوسره درځم
د«خیال» دزړه دهیلود ساحل دغاړې ګله
دمینې په دریاب کې له لامبوسره درځم

۱: پېروونې = داپه اسمان کې د ستورویوه ښکلی
ډله ده چې یوله بل سره خوا په خوا کې پراته دې .
کوچیان او کلیوال خلک دپېروونو له خوځېدلو او
راگرزېدلو څخه دشیپې مهالونه او دکال موسمونه
پېژني، له کهکشان اولمریخ نظام سره توپیرلري .

د کانيې کرښه

راوړه جام د بنگو چې نشي درسره ماتې کړم
اورد مينې را کړه چې لمبې درسره ماتې کړم
خوبه لاپلمې د پرهېزونو يادوي راته
پرېږده د زړه سره چې توبې درسره ماتې کړم
زه خود اجمال غوندې زمرې دنظم نه يم
بنکلي چې په شعر کې ولولې درسره ماتې کړم
ږمنځ به دې د تورو تورو زلفو د لول شم چې
خني دې په لېڅو کې خورې درسره ماتې کړم
لوزمې له تاسره د کانيې په سر کرښه ده
خه پردی خونه يم چې وعدې درسره ماتې کړم
مخ دې لکه لمرد سبا وون دی پلوشي وېښي
راشه چې د وړانگورنگينې درسره ماتې کړم
دلته بدرگې د بېلتانه راپسې گرزي لا
مينې د کلونو به دلې درسره ماتې کړم
ووايه غماز ته که زموږ له غرونو نه وزې
سم به په دې پرېښو کې پنجې درسره ماتې کړم
«خيال» خو که د کلې په دودونو ډاروي ليا
بيا به دې ملنگ شم چې پلمې درسره ماتې کړم

تال

نه دې ساری چېرته وینم نه دې سیال شته
 نه دې گورمه خوک ورنه دې مثال شته
 دې پوې احسان به ولې تر وېمی وړي
 چې د زني په شیشه باندې دې خال شته
 هره شپه یې زنگوه تر برېڅره ۱
 زما فکر ته دې تل د زلفو تال شته
 راشه او بڼکې مې راوچې کړه د سترگو
 چې له تاسره زما د لاس د شمال شته
 نور به نه درته راوړم د باغ گلونه
 چې وربل دې په گانه باندې سمبال شته
 زما مینه بر ملا ده چې څه کېږي
 په دې ښار کې خو گردونه د شمال شته
 لا تر خوبه مې ترتې په تور د مینې
 ما چې څومره خوړوې هومره و بال شته
 که هر خوپه اشارو را سره گرزې
 «غل په غره کې نه ځایېږي» د امثال شته
 دغه لړې د تور تم به هم رڼا شي
 د بېلتون په تر وېمی پسې وصال شته
 که یې غواړې له کلاخه را ووزه
 ستا لپاره د گودر په غاړه «خیال» شته

۱: برېڅر = ځانښت = د غرمې او گهيځ تر منځ مهال .
 د مهال لپاره په پښتو ژبه کې دېر خواږه نومونه موجود
 وولکه: سپېده چاود یا سپېده داغ، گهيځ، لمر څرک،
 برېڅر، غرمه، برمل، لرم، لمرلوېده، ترم، او شپه د
 اسلام له راتگ څخه وروسته هم موجود و خو بیا لکه
 زموږ نوره ژبه د ناوړو پېښو له کبله و سولېدل اوله منځه

ولاړل یواځې غرمه په ټولو پښتنو کې لا پاته ده د گهيځ
استعمال هم کمېدونکې دی او برېڅرزمون په خوا کې
لادودلري ښکارندوئ عليه رحمه چې د سلطان شهاب
الدين غوري په واکمنۍ کې مخور اوښه شاعرو وود
يوې بوللې څخه يې د پښتو مهالونه داسې ښکاري .
هرگهيځ چې لمر څرک کېږي له خاتڼه
خو چې يون کاډلو پدې څه په څنډونه
که برېڅروي که غرمه وي که برمل وي
که لرممل ، که لمرلو پده ، که ترملونه
« پته خزانه »

ټاپې

هغه کوزکلی زموږ وونوم يې ویر شو
چې داپورې شوروی پکې آمیر شو
دلرغونو خزانو په نمت راغی
خود غرونو په پېچو مو کې راگیر شو
له کابل څخه يې پورته کړې لوڅرې
چې دکلې ږیرورد بهیر میر شو
د مذهب سپینه لمن به کاندې څړه
چې په سیمه کې ناولی زموږ پیر شو
یو په بل باندې ټاپي دې لگوي يې
لا پروڼ يې مجاهد وونن کاپیر شو
اوس به چاته د زړه چيغه رسومه
زما خوب د مینې بل رنگه تعبیر شو
لویه خدایه درحمت ډېوې رڼا کړې
که تور تم زموږ د فکر پې تنویر شو
چې دباز پېښې کوي د ونو چټکې
« خیال » خوځکه په سیالانو کې زهیر شو

قلم ولاړ

يوه گيله وه چې دلاسه مې صنم ولاړ
اوس به څه کړم چې مې زړه ورسره سم ولاړ
زه به هم د فکر تال ورپسې ولم
چې مې يار لکه شاهين په نوې چم ولاړ
«سړي غرونه دې مېرمنې اړمونه»^۱
له جنته څخه څرنگه ادم ولاړ
رڼاورځه مې شوه هغه مهال توره
چې زما له خواړې برخې نه قلم ولاړ
که گيلې لرو له روبل اوډالرو
د افغان په ټکولو کې درهم ولاړ
خپلې ژبې ته خپه وم چې غوڅېږي
اوس وېرېږم چې له منځه مې توکم ولاړ
نن د «خيال» د زړه ټپونو گزک وکړ
چې د عشق له درملنې يې ملهم ولاړ

۱: سړي غرونه دې ښځې يې اړمونه .

ښځه اونارينه دانسان ديوه سر، دوه سترگي دي، په
دې متل کې چې کوم مفهوم ځای نيولی هغه يواځې
په متل پورې اړه لري اود قافيې تابع گرزېدلی دی
اوبس .

هيندارې وهي

آشنا مې کډه وکړه لارې وهي
له خواشينۍ مې زړه کوکاري وهي
بېلتون پرې زړې د غمونو کړي
د ژوند په دښته مې شيد يارې وهي
خپله خبره ورته ښکار پرې پکې
وزه له ښکر سره هندارې وهي
غريب يې تل د زړه په وينو گتې
شيخ يې په کلې کې تيارې وهي
اوس چې په لاس کې ماشينگنې لري
دوی له کبيلو سره خوارې وهي
د زاهدانو عدالت ته گوره
له ځانه سل ځله هوشيارې وهي
«لکه کاغی د زر کې غاړه کوي ۱»
خپله يې هېره شوه بغارې وهي
نجلۍ د عشق په نېزه وويشتمه
خياله له زړه مې وينې دارې وهي

۱: کاغی د زر کې غاړه کوله خپله يې هېره شوه .
کاغی = کارمکه = کاغ = کوړاغ = زاغ = کارغه .

پاروگر راغلی یم

وعدې ته دې جانانه په گود راغلی یم
داڅه زېږې مهال دی ما زدیگر راغلی یم

انځورد سپینې خولې دې د غزل په بیه کاږم
دیدن ته دې مهینې په هنر راغلی یم

د عشق په پلوشو کې به دې وپېچمه کله
ستا حسن ته څرگنده لکه لمر راغلی یم

نغمې د بلبلانو که دمینې سرول وي
نوزه هم درته گرانه په غومبر راغلی یم

گرېوان مې که شکېدلای دی د زړه بنسینه مې پاکه
خپه نشې له مانه چې ببر راغلی یم

کمځی دې که هرڅومره بې اودې غوندې ماران دې
په دم یې اېلومه پاروگر راغلی یم

ترڅو به د دسمال په اشارو سره غږېږو
د «خیال» مینه رسوا شوه په ډگر راغلی یم

منه

زه له پېريانو تنبستم ته راته د پې يادوې
خپله کوکارې وهې ماته مې غرېب يادوې
لاس دې په وينو سره دې، په بل تورو نه وهې
لوړې مانې دې گوره چې ماته جېب يادوې
ناصحه خان بدلوه دوخت له منډو سره
زه دې ملا ته حيران ته دې تالېب يادوې
مريد دې وچې شونډې، تهاک لاسونه گرزي
اوس دې رښتيا نه مني ته ورته فرېب يادوې
مطريبه مه غږوه، زړې سندرې راته
زه يې نخا نه غواړم ته يې پايزېب يادوې
ولې نصيبه زما، د ژوند رقيب زما
د ماد عشق نيلى ته د بېلتون کرېب يادوې^۱
د «خيال» د زړه بلبلې، ترمخ دې زړې بڼکلي
زه يې منه بولمه چې ته يې سېب يادوې

۱: کرېب په وزن د «جېب» = رقاب (په آس
باندې د سپرېدلو لپاره د زين پايدل)
په کرېب کې د «ک» توري ساکن دي

ازمويلې

خوبه زموږ برخه وي د دښتوپه کېږد يو کي
ښارته خو ورتلای نشو، لويان دې په مانيو کي
بيا به دې د سردپاسه ټک وهي مېخونه
پام کوه چې ولاړنشي کابل ته په خپليو کي
دغه ازمويلې دې لانه دې پېژندلې
ساده له سړي باسي حرموني په سلگيو کي
هله کانتينري گرموي دمرگ لپاره
خښتې افغانان دي پخوي يې په بتيو کي
دلته هم په کليو کي ژوندي سرونه ربي
سته د پښتون وهي اختيار يې په پرديو کي
وايي چې «هم بوره هم بد نامه شولې خوارې»^۱
هرڅه درنه ولاړل دناوليوپه ناندريو کي
گوره چې «ډبرې هم کډي ته رغړې»^۲ خياله
موږ لکه گلونه مړاوي کېږو په سپليو کي

۱: هم بوره هم بد نامه شوه
۲: ډبرې هم کډي ځای ته رغړې

مارچيچلی

ستاد مخ په شیشه سره او سپين ځلېږي
که رنگونه په هنداره کې ماتېږي
گرانه بيا درته راستون شوم مجبوري ده
«مات لاسونه خپلې غاړې ته ورلوېږي»^۱
پټې خولې مې د سولگيو پټ خوندي کړ
«مارچيچلی خو، له پرې نه وېرېږي»^۲
«که رښتيا دې ياره زړه راباندې سوځي»^۳
له ړندو سترگونه، هم اوښکې بهېږي
درنگ په درنگ دوخت شپې راڅخه تښتي
لنډ ژوندون دی د پناه په لور ښوېږي
يو وار راشه چې گلونه درته ويړکړم
د سر «سترگې په ښو کله درنېږي»^۴
د زړه مينه په ډگر راسره وکړه
وايي «شنې خوڅه په غلانه خوړې کېږي»^۵
خدای دې مه خوږه هسې رنگه ياره
لکه «خيال» دې چې په مينه کې خوړېږي

۱: مات لاسونه غاړې ته ولوېږي .

۲: مارچيچلی له پرې څخه وېرېږي

۳: که زړه سوځي له ړندو سترگونه هم اوښکې بهېږي .

۴: سترگې په ښو نه درنېږي .

۵: شنې په غلانه چيچل کېږي

آونگ

داخوږ سيوري د چادي چې په څنگ راسره ځي
زما د وطن خيال دى په غورځنگ راسره ځي
په سترگويي كه نشمه ليدلاى له بهره
د فكر په هنداره كې يې رنگ راسره ځي
د نورو په گېډيو به يې ورنكړمه پاڼه
د دښتو هريو بوټي يې لوه ننگ راسره ځي
افسوس دى چې يې وينمه بې شمېره پرهارونه
له ښاره ترمناره پورې رنگ راسره ځي
د گردې دنياگۍ په سر ارامه ارامي ده
يو اځي د پښتون په كور كې جنگ راسره ځي
بېرې د ژوندانه مې ډوبوي د غم په سيند كې
د هرې خپې غاړې ته نهنگ راسره ځي
كه نوم مې د شېرېني تش په ژبه باندې راشي
له پاسه مې په سرباندې كلنگ راسره ځي
زمانصيب ته وگوره چې مار له مرگه بچ كړم
د ننې په لستونې كې اورنگ راسره ځي
هلوكې مې دمړيو نښتې ځي غوړي ترې باسي
دا پورې گاونډى لكه آونگ راسره ځي
متل دى «چې درانه بارونه وړي خوراك يې ځوخ وي»
د «خيال» كډه په شاباندې ملنگ راسره ځي

د ټپونو غلبېل

تري دو صال يم شرابونه ماته مه راوړه
زه لېوال د مينې يم جامونه ماته مه راوړه
راشه په سينه مې د ټپونو غلبېل وگوره
سرترونو که خړيکه يم دردونه ماته مه راوړه
موم غوندې بد لېږمه د بنکلو په منگولو کې
پام کوه چې وانه وړم لاسونه ماته مه راوړه
گرانې ته زما د زړه گانه يې پسول څه کوي
خپله بڼايسته يې سينگارونه ماته مه راوړه
ژرنده د ناوړين زما د سردپاسه گرزي
پرېږده د ويرباده نور غمونه ماته مه راوړه
زه دومره تنکي شوم چې د مچ پښې مې ژوبل کړي
بس دی د خيال عشقه پرهارونه ماته مه راوړه

برېښناگانې

بیا به پسرلی شي میناگانې به راځي
تورې شپې به لېږدي رڼاگانې به راځي
واورې به خپل سپین کفن ورونغاړي له محکې
خاندې به گلونه ښکلاگانې به راځي
روغې به شي بیادغه نوکاري دسېلیو
څانگې به شي پېغلې نڅاگانې به راځي
پاس به د وریڅو درمندونه په گډا شي
گرزي به پرکونه ، برېښناگانې به راځي
شنه به چمنونه شي شنبلي به زرغونه شي
مستې توتکۍ اوبوراگانې به راځي
بیا به د پردیو ټپوسانو پوځ ووهي
باغ ته د توتیانو بلواگانې به راځي
بیا به گودرونه په منگیو ښایسته شي
«خیال» به ورته گوري خنداگانې به راځي

د شهسوار «سنگروال» د ښکلې شعر په اقتفا

چاپه مخه کړې یو

مورډ خولا تراوسه ولولوپه مخه کړې یو
سپک د سیند ځگونه شوو خپوپه مخه کړې یو
توره مو له تېکې نه د بل په امر وزي
باتې د زمري وهو بیزو په مخه کړې یو
نن چې د پېروونو کچ کولو زمانه ده
خپل کورونه نلرو خپموپه مخه کړې یو
خپرو په مرچل باندې سرونه مو په لپو کې
پایلي ته یې نه گورو، ولجو په مخه کړې یو
خوبه زموږ سترگې وې دنورو په جېبونو کې
هرڅه رانه پاته دي پیسو په مخه کړې یو
مورډ خولا تراوسه دخپل سر په بیه پوه نه یو
ځکه هدیروته جنازو په مخه کړې یو
هسې خود خپلې ارادې خبرې کاندو
«خیاله» چې خپه نشي پردوپه مخه کړې یو

برمته

چې موغوښته ستا په زړه کې سمندر
دنهنگ په خوله کې ولاړه مرغلره
غمه ستونۍ مې له غریبه څخه ډک دی
نه مې چيغه له خولې وزې نه سندر
هرې خواته مې که بیایې درسره یم
زما زړه دې برمته ونيو دلبره
خو چې ته یې گودرونه ښایسته وي
خوند خوتاواخت زېړیه مازدیگره
مور دې هېرشووپه مانیو کې راگرزې
«یو دې بام دوه دې هواوې دې اختره»^۱
«اونښ ته وایې چې اورمېږدې ولې کوږدی
وايي کوم ځای مې سم گوري زوروره»^۲
«چې یې لو ته خوښه نه وې دلوگرې»^۳
لور په لوته تېروي نه په ډبره
تر رتلي «خیال» خوته ښه یې پېژوانه
چې دیارپه منځ زنگېږې بختوره

۱: یو بام دوه هواوې .

۲: اونښ ته یې وېل چې غاړه دې ولې کړه ده، وېل یې
کوم ځای مې سم دی.

۳: دلوگرې چې لو ته زړه نه وې لورپه لوته تېروي .

خوب

خوب وينم زنگېر مه له تاسره په ټال کې
لاس مې دې په غاړه کې وي سترگې مې په خال کې
خڼې دې زما له مړوند نوسره لوبې کړي
بوی دې د عطرونو وي چلېږي په شمال کې
د بې له پاسه راشي ما په خوله کې درنه يوسي
ته راڅخه پاته شي ويده په زرغون شال کې
غرونو ته مې يوسي په يو غار کې مې ايسار کړي
سراوېښې مې دواړه سره ونغاړي په جال کې
توره تره ږمې وي تش يادونه ستا رڼاوي
سم له دې بلا ووسره ښکېل يم په جنجال کې
خپله يې له داړو څخه وينې دانسان ځي
زه يې رانيولی يم دمينې په وبال کې
وايي چې نوت ته د ښاپېر يو مينه څه کړي
سربه پکې وبايلې د ښکلو په وصال کې
ته د ادم زوی يې ښاپېری، خودد بېانو دي
تاسې شاته پاته ياست له موږ نه په کمال کې
کله چې راوېښ شوم له خوبه څخه «خياله»
فکر مې له دې سره وو زړه مې په جمال کې

چيغه

کله چې خاني لرم، په زړه کې کېميني لرم
اوس چې ملنګي لرم، غرورد پاچاهي لرم
زه که پردېسي لرمه، دغه بد مرغي لرم
نن خوبې وسي لرم، په کلې کې پردي لرم
بيا به توره وباسمه، زړه مې لا ياغي لرم
متې افغاني لرم، منګولې د زمري لرم
فکر د زلمي لرمه، شوق د پسرلي لرم
عشق د موسيقي لرمه وياړيې تاريخي لرم
دود، د خواخوږي لرمه، مينه انساني لرم
شور لرم مستي لرمه، خوی، د غرخني لرم
«خياله» څه خواري لرمه مسته شاعري لرم
توره مېدانې لرمه، چيغه توپاني لرم

پېغور

پتنګ ومانه په ځان د مینې تور
اوس یې شمعۀ کړوي په سرد اور
ډېوه ټوله د رڼا په بیه درومي
خوپلټې خواړې ته پاته شې مخ تور
دا انگار به شي ترخپلو ایلرولاندې
چې سپرغۍ له ځانه وېشي لور په لور
په لمن یې د بارو توغبار ګرزې
ددې بڼ ګلان به کله شی سمسور
د لوونګو فصل لمر په زړښت سپاري
خود غچ غبار یې پېټې شي د لور
که داشته تودوخي ځان ته خوندي نکړي
سره سکروته شي پخپله سوی سکور
د مالیار په مخ کې چوتکی غوټۍ ښکل کړي
خو یاد پرې یې بللوته پېغور
«وزه خلاصه شوه په تېښته له لېوه نه
د قصاب چرې ته ورغله په کور»^۱
چې په بېخ کې ورته کېږدي او مې خښتې
«خیاله» تخت یې له بنسټه شې نسکور

۱: وزه (بوزه) له لېوه څخه خلاصه شوه
د قصاب کره ورننوتله .

رنځور

په هره خواچې ځمکه دی ضرور راسره ځي
دياردميني غم دی لکه نور راسره ځي
هرڅويي که دزړه له منځه وباسمه بېرته
د فکر په پرده باندې انځور راسره ځي
د زلفو هره څو که يې لښکه د غومبسې
پخپله په نځو لکه تر بور راسره ځي
د حق لېونۍ چيغه مې په ژبه باندې گرزي
له دار سره مې برخه ده منصور راسره ځي
د اښکلي چې زه وينم دهالند په روترو دام کې
ارمان دی چې په مينه کې غرور راسره ځي
قفس مې د پښتنيو شو د فيل تر پښو لاندې
د «خيال» د زړه بلبل پکې رنځور راسره ځي

چېرې ولاړې

نه دې اورم له راډیو نه
نه دې غږ له تلوېزیو نه
نه دې لوست په ښوونځي کې
نه دې څرک له پوهنتون نه
نه دې شتون په سپنما کې
رټل شوې له روغتون نه
نه دې توری په دفتر کې
تری تم له کتابتون نه
ایډ «خیال» د ادې ژبې
چېرې ولاړې له پښتون نه

پاخون

زېږی گل یم له ازغي سره زرغون شوم
د خاتول غوندې په زړه کې ځگر خون شوم
کری شپه د غم گلۍ راباندې اوري
پانې پانې په لمن د سبا وون شوم
د توکم توپیر مې نه وو خدای خوشته دی
د دښمن په ځنځیرونو کې پښتون شوم
د لیلاد کوڅې سپي راپسې غاږي
زه شکېدلای گرېوان گرزمه مجنون شوم
د دېب سیوری مې د سرد پاسه گرزې
له بابتې یې په خوله باندې زبون شوم
اوس مې چيغه بند ولای نشي «خیاله»
چې په پټه خوله کې زوږ ومه پاخون شوم

[illegible]

که هر خومره نوم وتلی په جهادی
په وهلو ټکولو کې استاد یې
چې کورونه وړانوې په هوانو
قوماندانه مجاهد نه یې جلادی

[illegible]

77

نغاري

پيالې راځ کوه چې نازنينې ته ورځم
د گلودگېډۍ غوندي رنگينې ته ورځم
«زمانصیب ته گوره چې غنم مې شي وربشې»
په لاره کې پيرې دي چې وربښمينې ته ورځم
متل دی چې «دگوډې لار په ژرنده ورغلي»
زما دغه مزل دی ديار مينې ته ورځم
«اوبه چې ترسرپورته شي څه يوه نېزه څه دوه يې»
ډوبېږم که رسېږمه سنگينې ته ورځم
دکلي په کوڅو کې نغاري دې غږوه يې
د لمر د پلوشې په شانې سپينې ته ورځم
دلرې نه واټن دی په شېبويي لنډومه
د عشق برخه خوږه ده چه شیرينې ته ورځم
پيغام مې ورته يوسه ترکوڅې دوصال باده
په مينه ور روان يمه مهينې ته ورځم
هرخويي که داسيمي دي وېښلې تنزيمونو
د «خيال» دغه تکل دی خپلې وينې ته ورځم

تربور

بلبل په چيغو چيغو ځي غونچې د گلو چور
گلاب په زړه ټپي بڼکارې رېدي په وينو سور
د پر خورنې او بڼکې له غوتيو راخڅېري
گل تاج له سر نه ورکې بورا تېښتې ته مجبور
په ما پسې لا گرزي څارگران د گاونډيو
په لوتويې راماته کړه هنداره دشعور
په سربه دې بلا شي خويې زهروي په خوله کې
زموږ خو تجربه ده «دلستونې د منگور»^۱
نن تول د عدالت د مصلحت په تله کېږي
د حق نارې وهي په دار ختلی دی منصور
هر څوک په دې نړۍ کې اول خپله وينه پالي
يو ازې پښتانه دې چې د بښمن گڼي تربور
يو توره په لاس گرزوي بل گوته په ماشه رېدي
نن جنگ زموږ په برخه گرزېدلی دی دستور
خو بېرته که دامات زړونه راټول شي سره «خياله»
دا اور به د باروتو شي گلونه د تنور

۱: منگور = مار (د خوست په ځنې ولسواليو کې
منگير ورته وايي موږ د دېوال گړندي ته هم
منگور وايو چې تر چرمشکۍ لږ کچنی دی په
خونو کې پيدا کېږي او هغه يې بې ضرره دی.)

خیبره !

که هرڅومره دې نوم لوړ شمله دې بره
تورکاغان درباندي وختل خیبره
چې داستاد جگوڅو کوولکه غواړي
دبمنان درته رادرومې له بهره
ستاعزت له هرڅه پورته ووافغانه
فلک څه چارې درو کولې ستره
ته یې تل په توره وگتې پښتونه
دملاغشی دې مات شي په خبره
دمرگي وبا دې روږدې شوه په وینه
نیم په لره باندي وژني نیم په بره
چې دخولې گوله دې خوري ته ورته گوري
ستاترو چوشونډو جارشمه نهره
زه خو هسې رنگه هوډ لرم وطنه
چې دې پت درسره پالم تر ټکره
په جنت کې به مې هم دهیلو کور یې
د«خیال» گل غوندي هیواده دزړه سره

منجله

په زرگي کې مې اورو نه دې خراب يم
د وطن په مينه پوخ لکه کباب يم
د بېلتون غمونو هسي رنگ نری کړم
چې له پوف سره ماتېږمه کباب يم
لا ترخو مې خوروې د مينې رنځه
تن مې وگوره له غمه وچ رباب يم
«پرومبنیه عقله کاشکې چې وروستی وای»
اوس خو بڼکېل په منجله کې د گرداب يم
په دې پټه خوله مې پروت برغولی بڼه دی
کنه زه خوله اوله انقلاب يم
راشه وڅېړه د «خیال» د زړه دفترې
چې د غم د بدو پېښو يو کتاب يم

غماز راځي

د ښکلو ميره څومره په ناز راځي
لکه بلبله په مست آواز راځي
په سپينو لېڅو په سرو منگلو
د زړونو ښکارته د غرونو باز راځي
چته درخوده په شوق مينه
د عشق رباب ته لکه شاباز راځي
اتن يې زده دی ډول يې خوښيږي
سندرې بولي په وخت د ساز راځي
زما دهيلو سپينه کوتره
د زړه شاهين ته په لور پرواز راځي
په مړو کتوکې اورو نه وېښي
د مينې جنگ ته نوی آغاز راځي
لارې به څارو، غمجنه «خياله»
مينه به پالو چې بيا غماز راځي

د خاتولو جنډې

والوزئ وريپخواو راولونى زمزم
وشيندى په پانومرغلرې د شبنم
بنكاري د خاتولو د جنډو د رپيدونه
رابه شي گلشن ته نوى دور د پرتم
مستي به نغمې شي اورا مستې به بلبلې
پورته به شي بېرته تورې لړې د تورتم
بيا به وي د بنكلو تو تكيواتنه
بېرته به د زانو كتارونه شي راتم
ناخي به گلونه اورا پاخي به عطرونه
ولاړي به شي بېرته دغه دورې د ماتم
اورې به د پرخومر جانونه په شنېليو
گرزي به له «خيال» سره راگرزي به صنم

انصاف

په يوه پښه ولاړيم دگل پېټې مې په سر
رېډې دپسرلي يمه نخېږم لروبر
ددښتو په لمنو بې او بورازر غونډېم
باران که په مانه اوري ولاړيمه نهر
گهيځ راباندې ولوروي پرځې مرغلرې
ډېر ژر يې پلوشې راڅخه تښتوي دلمر
نسيم يې دشمال خپوته وېشي په هوا کې
وږمې، مې په عطرونو کې دمشکود عنبر
ترڅو چې زه غوتې اوسم له سترگو الونيايم
که وخاندمه وړانگو ته مانه پرېږدي خطر
له بېخه مې ورو شکوي ځواني مې نيمه خواکړي
په زلفو کې مې وتومبي پيمخې په هنر
سوکه سوکه مې پېغلې دتندي دښکلا سيال کړي
له ځان سره مې لېږدوي ويالې ته برابر
خوښي او خنداگانې څو کوي دکلې مستې
رازونه وي له ماسره دنجونوودگودر
خواله مې له سپين مخ اوله سرو شونډو سره کېږي
ترڅو چې زه تازه يمه پالي مې زورور
چې مراوی شم، ما پانې پانې ورژوي ښکلي
په گوتو کې مې مروړي بيامې واچوې بهر
انصاف دښدگانو خوهمدغسې وي «خياله»
چې گټه ورته نلرم وهي مې په ډگر

پرتله

ستاد زلفود ولول دغه تعبیردی
چې زما په برخه تل د عشق ځنځیردی
که هر خویې پرتله کړمه په شعر کې
تر سپوږمۍ دې بڼایسته دمخ تصویردی
چې په جیب کې یې ټاپې وې د تورو نو
نن یې جام په لاس نیولی هغه پیردی
مریدانویې اسرې ورته راوړې
د داني حریص پخپله په دام گیردی
چې زما د وطن واګې رانه غواړي
د دې سرو او شنو غدیو څه توپیردی
«هګۍ دلته اچوي کوټ کوټ یې هلته»
د بهیر په برخه دغه رنگه میردی
چې منګولې یې د «خیال» په وینو سرې وې
هغه بیا زموږ په کلې کې آمیردی

لوه ننگ

بيامي دبر بېنا په شاني تېره شوې په څنگ
اوږې په سوکه سوکه را اوږې په غورزنگ
لار دې ترگودره ده زموږ د کور له مخې
درومې په وربوزباندي، رادرومې رنگ په رنگ
ونه د چنار لري، بڼايست دې د نرگسو
خوله دې سپينه پوڅه ده، په شونډو کې دې بنگ۱
ستاڅنې دمشکو او گلونو خوشبويي لري
وشينده عطرونه اوراوپاشه لوه ننگ
کوردې رانږدې شه لا، غمونه دې شه لري
مينه د زرگي راکړه، له سترگوسره جنگ
ستاڅواني دې بڼکلي وي د خيال گرېوان دې خيرې
گرزم له درخوسره راگرزمه ملنگ

شات

نه دې بولې شته نه لارې نه دې پچه
خوهرشی مرداروې ناولیه مچه
دمچی غولوته وگوره چې شات دي
پاچهان یې تل ختي په زیاته کچه
دورېنمود چنجیو خولاویاړدي
چې یې اغوندي هر خان دبل له غچه
ناخبره یې ستاخوند په ژبه وکوت
دیارخوله دې ورترخه کره دغم مرچه
ناپوهي هغه بلاده که پې واورې
تل به لاس ترزنې ناست یې برخه وچه
نه دې شات وي نه ورېنم نه پلاوونه
آزاد ژوند دې وي په پت کې بې له کوچه
ستاد سترگود کجلودارو راکړه
زما توري سترگې سرې د عشق له لچه
لابه خودرپسې گرزمه ستومانه
خدای دې مه لره د «خیال» له غوتې بچه

۷۲

۱: لچ = دسترگوناروغي .

دایوه ساري ناروغي وه چې پخوا په کلیو کې ډېره
زیاته وه د پښتو ژبې په لنډیو او کاکړي غاړو کې یې
ډېره یادونه شوې لکه :

شینخالی په کلې ولاړه

یابه لچ راوړي یا غاړه

غاړه = والگي = ربړش ، زکام ، کله په سکاروې هم اوړي

غاړه = آواز = سندر لکه : «پلانی بڼې غاړې لري»

غاړه = غړی

غاړه = خنډه ، لکه دگودر غاړه اونور .

ناغه

بیرغ به دې په سترگو ښکلو مه چې درځم
گلونه به له تانه جارومه چې درځم
ناغه مې د زړه سردرته ساتلی دی هیواده
گیلې دې په لېمو باندې منمه چې درځم
دمینې ولولې دې چې رسو اراڅخه نشي
په خونه د سینه کې یې ساتمه چې درځم
تصویر دې لکه گل د پسرلي افغانستانه
د فکر په زانگو کې زنگومه چې درځم
په فال باندې ایمان به په یرغوي کې خوندي کړم
تقدیر دی په تدبیریې اړومه چې درځم
چې ستا د زړه باورد «خیال» په مینه باندې وشي
له سترگو څخه اوښکې توپومه چې درځم

سکني ماڻھام

سترگي دي سري، ٻنھ دي ڙڀرھ، زلفي دي سپوري
ترمخ دي جارشم ولي خپه يي د سپورمي خوري
پلوشي تنستي لمړپناه ڪڀري رها ڊوبڀري
سکني ماڻھام دي شنه يي لمنه رنه يي ستوري
اوس لاخزان دي شنڀلي دي مڙاوي سڀلي چلڀري
په باغ ڪي نشته ڙڀري گلونه خانگي سمسوري
ڙڀه مي خپه دي دڙوند ولجه مي دغم توبنه ده
په ٻنار ڪي غله دي تيرڀري را ولي زما په لوري
تل خوبه نه وي د ويرد پڻسوهسي ناخوالي
پڻستانه وايي «کاسي د کبر آخر نسکوري»^۱
دغه نري ده په لور اوڇو ڪي ترڇوچي پايو
«وايي چي نه مري لاهه يي واورې» تردې لانوري^۲
شپه به رانگارې د پلوپيڇي تر سبا وونه
بيابه په ٻن ڪي غوتي غورڀري پرڇي به اوري
ته به د زلفو عطرونه وڻسي وړانگي به لوني
پڇي به ڊمنڇ ڪري سترگي به توري گانه درپوري
وڙمي به گرزي گڀي به خاندي خانگي به ناڇي
زاني به راشي «خيال» به اتني ڪري ته به يي گوري

۱: د کبر کاسه نسکوره وي.

۲: چي نه مري لاهه واورې.

توبنه

ماته وایي په خلوت شه دنیا پرېږده
ددوزخ د اور له وېرې څخه رېږده
وایي ژوند لکه د سیند خپه تېرېږي
د اسپره نړۍ فاني ده ځنې لېږده
شیخ پخپله نعمتونه د لې غواړي
بل ته وایي د دې ښکې توبنه ورېږده
که یې ورسېږي وس ترکو مې ښکلی
په مننه یې نیولې ورته غېږده
زه چې پل دیارد کلي په لورېږمه
ډاروي مې چې گناه به لري مېږده
اوس که غواړې چې ماوېږنې ځوانه
نود «س» په ځای د سیال په سر کې «خ» ږده
«خیاله» لاړخود چروپه څو کونه ده
دانصاف په سمه کرښه قدم کېږده

د غم مېچنې

شېبې درېسې شمېرمه دلبره راشه بيا
زما د سترگو توره د زړه سره راشه بيا
د مار او ده اسانه ده لټكې په موږ روږدې^۱
درمل ته يې حيران يم پاړوگره راشه بيا
چې وardenې خطانشې زه به لارې درته څارم
منگي په اوږو كېږده ترگودره راشه بيا
«بنگري په كې ماتېږي د ياري دغه دستوردي»^۲
پخلا به دې كړم بېرته مروړه راشه بيا
«سكروټې په بېوزې باندي نشي سپېدلای»^۳
خپل چم راته راوېښه هنره راشه بيا
لمن د تره ږميو په گلونه راخوړه ده
گلشن په تارناډه برېځره راشه بيا
لشكې د بڼولكه مرمي را باندي اوري
ټپونه مې شپږې در مانگره راشه بيا
ترخوبه لا مېچنې په موږ گرزې د غمونو
د «خيال» سترگې په لاره دې اختره راشه بيا

۱: لټكه = دوه سري مار

۲: په ياري كې بنگري ماتېږي .

۳: سكروټې په بېوزې نه سپېږي .

بېوزی = پکی = بادپکه

سپم

ماته را کره لږ د مینې مست شراب
چې مې وباسي له زړه څخه ځنا ب
هریو ول دې ځنځیري لیکلی خط دی
چې مې ولوست ستاد زلفو درست کتاب
دا چې شنه چپنه اغوندي چنگېښې
ستا په لوبو باندې پوه یو په حساب
ستني خپله سپم نیولی و و سپنسي ته
په ټپي زړگي یې نتوت تناب
«چې کرې هغه به وربې کرگره»
دژوند فصل دی وبال وي که ثواب
په نیلي غوندي خولی یې خطا مشه
د او بو په سرپوستو کی دی حباب
لاد سر سلا متي د لیا غواړم
که هر خویې کړم د عشق په اور کباب
دادي څه لېونی مینه وکړه «خیاله»
چې یې وتوږلې وچ لکه رباب

گودره

دنورچینه دې وچه مه شه لمره درسره یم
دا وړانګې چې رالېږې خیالیګره درسره یم
چې پت دې له بې پتونه خوندي اوسي وطنه
ستامینې ته راغلی یم ځګره درسره یم
یو غږد جګو غرونویم له گران افغانستان نه
له کوټې ترکا بله پېښوره درسره یم
د شعریه ولولو کې به دې هم راسره پالم
له لاسه به دې ورنکړم ډګره درسره یم
چې بیادې څوک په وینو باندې ونه لري غاړې
عزت ته دې ولاړیمه گودره درسره یم
د خیال د سرشمه یې تل تر تله هسکه اوسي
زما د هیواد عشقه د زړه سره درسره یم

کارمساله کوي

سرپه اوږوگرزوي پتنګ بلې ډېوې ته ځي
زړه يې په لمبه ايښی دمینی تماشي ته ځي
«څوک چې ورته ووايي افغانه غوږدې سپي يووړ
خپل غوږونه، نه گوري په منډه د سپي خولې ته ځي»
څه گټه لنجرومې ته چې خپله خوله يې توره کړه
ښه خوشلايي ده له رنجو سره لېمې ته ځي
واردی د شيخانو د برېښو وگناهونويې
پام يې له پيالې سره لاسونه يې تسپې ته ځي
«خواره دې شي مينځه چې د مينځې کالي وينځي»
گوره پهلوان ته د لاسپوڅې ارادې ته ځي
«چاري مساله کوي اولاپي يې بي بي وهي»
توري پښتانه وهي وياړونه يې شملې ته ځي
وايي «دمېږي لپاره پرڅه هم توپان شي»
«خيال» غريب ته گوره چې دهري بلاخولې ته ځي

په زړه کې شور لرم بلوا غواړي
لېونی مینه برملا غواړي
د زمانې هسې دستورته گوره
«ږیره زما واک یې ملا غواړي»

چې د حسن خان دې راغی زه یې گرو کړم
د ښو په بزگرانو دې هم لو کړم
اوس غوبل دبیلته راباندې گوزي
د الف په شانې سیخ وم عشق دې «و» کړم

د دېب سيوری

نوم دې لښته رنگ او بوی دې د گلاب
جام د بنگويې مستي دې د شراب
زما زړه پرې غږوي د عشق سندرې
تورې زلفې دې تارونه د رباب
د منشور غونډې يې وېښي په هر لورې
پسرلی دی درنگونو ښکلی باب
داز موږ انا رکه خومره خوندور دي
خود دوی خور مابه اخلو په ثواب
«که وروري سره کوو دغه متل دی ۱»
چې ترمنځه به ټاکلی وي حساب
اوس ملا د خپل چري په چيغه درومي
زړه مې ځکه شود غم په اور کباب
دغه دروند سيوری خو بیا دهغه دېب دی
چې ښایست د شاپېری يې کړ خراب
چې يې تېر کړ د زندان په پنجره کې
همد غومره وود «خیال» غریب شباب

لټون

چټه مروره ده په غرو، ورپسې گرز
خه وکړم مين يم په پلمو ورپسې گرز
گرمه په دښتواو راگرز په غونډيو
ستړی او ستومانه په غرمو ورپسې گرز
«وزمه له کلې خوله نرخه وتی نشم» ۱
دغه زمونږ دود دی په کلو، ورپسې گرز
خارم گودرونه اورا غواړمه باغونه
سپوږ ورپسې نه ځمه په پښو ورپسې گرز
وايي چې «مړه گېډه فارسي وايي» کابل ۲
زه خو په هرځای کې په پښتو ورپسې گرز
شونډې يې موسکالري لېمې يې مروري
«خياله» که خپه وه په توبو ورپسې گرز

۱: له کلې ووزه له نرخه مه وزه

۲: مړه گېډه فارسي وايي

هيواد ته

که مې سردی که مې مال دی که مې تن دی
له دې ټولو څخه خوږ راته وطن دی
د جنت د نعمتونو نښانې دي
که یې د بښته که یې غردی که چمن دی
ویاړا ویت مې له هیواد سره تړلې
که دا نه وي نو منلی مې کفن دی
نور څه نشته چې یې جار کړمه له خاورې
اوس مې نذر ورته ایښی خپل بدن دی
که هر څومره گوزارونه یې خوړلې
لا تر اوسه له هر چا څخه پتمن دی
که یې لرې شم له غېږې هم دباندې
زما زړه یې په نامه باندې مین دی
زرد چوبې ته زېږ لږگی مه وایه زیاره
په پښتو ژبه کې دغه کور کمن دی
د «خیال» زېږ زبېښلی مخ سپېره یې بڼه
د وطن د عشق له غمه لو غړن دی

پسرلي ته

د بهار موسم زېږی مې درباندي
نندارې ته دې رنگونه راروان دي
رڼې پر خې امېلونه درته پېږي
په گلابو کې عطرونه درته خاندې
پورته گرزي درمندونه د وريپخو
لاندې گڼې مرغلي د باران دي
پلوشې دې ښکلوي د ونو خڼې
د غوتيو امېلونه دې غږواندي

۳۱

خو افسوس دی لاتراوسه پسرلي ته
له هوا څخه مرمي را، اوري لاندې
لاتانگونه وړانوي د خلکو خونې
په هر لوري ژړاگانې دي یاساندې
لاسرونه پرېکوي د بل په امر
غلیمان مولاد وینو په ارمان دي
«دانړۍ خوپه امېد خوړله کېږي»
«غرکه لوړدی لاریې شته ده په سرباندې»
«وايي ژرنده که دپلارده هم په واره»
دا ولاړ بهیر به بېرته ځي په وړاندې
بیابه تالندې برېښناوې سره ناڅي
شین توتیان به اتڼونه درته کاندې
«خیال» به بیاد سباوون گلونه ستایي
د گلشن وږمې به گرزي لاندې باندې

د یوروپ نجونې دې مستې او برېنډې
خپلې څنې پرې کوي لمنې لنډې
دلته مینه کول عیب نه یاد پرې
خو زما په اوږو باردې د غم پنډې

«وايي چې اوبه که څومره زورلري
ځمکه ورته خپله هومره سورلري»
وینه یې که هر څومره ارزانه ده
مرگ د پښتنو خوگوره پورلري

۸۸

ستاد اتوري توري سترگې زما خوښې
زور د ستور دې گرزوي راڅخه گوښې
یو وار راشه له نژدې مې تپوس وکړه
«یارد یارد پاره خوري د غوايي غوښې»

ستامینه مې په وینه کې روانه په سیالي ده
پالنه دې په ما افغانستانه په سیالي ده
حیران یمه دوران د زمانې ته چې را اوږي
«مېرانه په سیالي وه اوس سپېتانه په سیالي ده»

۹۰

گرم نشته

په زړه باندې رنځور يمه صنم راسره نشته
درمل ته يې حيران يمه ملهم راسره نشته
په مړينې نڅاگانې د ژونديو په ما کاندې
تراوسه هم لاف کړد توکم راسره نشته !
چې برخې سره وېښي تل زما پله وې سپکه
خپل حق غوښتلی نشمه قلم راسره نشته
د بل په ژبه وېلاي شم سندرې او شعرونه
پښتون يمه دخپلې ژبې غم راسره نشته !
د حسن رنگينې مې له بارو توسره ولاړې
بې رنگه پسرلي يمه موسم راسره نشته
هرچاته مې چې لاس ديارانې ورغزولي
په لاس کې يې خنجر نيولی سم راسره نشته
نورمه وژنه صياده فريادونه د بلبلو
د صبر کاسه ډکه شوله زغم راسره نشته
«هم غل وايي چې غله دي هم کوربه وايي چې غله دي
جزا خوبه يې «خيال» کالي چې گرم راسره نشته

د شهسوار «سنگروال» د ښکلي شعر په اقتفا
بربوکی

ښکلی سبا وون و و ما زد یگر و خوړ
توري تر وړې می را خڅه لمر و خوړ
باغ مود خزان سپلیو و څانده
ږیروله منگیونه گودر و خوړ
بیاموپه دې غرونو کې و باغري
ژوند د پښتنويې لروبر و خوړ
روږدې شوه په کلیو او کوڅو کې
سم یې له وسلو سره لښکر و خوړ
وايي زمانه اخره شوې ده
گوره چې گیدې هم زړور و خوړ
د بې دشورویانو خولاڅه کوي
توغ د آزادۍ یې برابر و خوړ
جاردې شم هیواده «خیال» ته و ځانده
ستاد عشق غمونو خومې سرو خوړ

ملايکي

چې هرې خواته خوځمه پيرې راسره ځي
ددو واوروله پاسه پرېنتې راسره ځي
زما د عملو نو حسا بونه راته ليکي
د ورځې تر مابن ماته او د بڼې راسره ځي
که زه پخپله سم يم نو بڼه مې راته کارې
خوپل چې بې گودره ږدم کړې راسره ځي
چې کورته راروان شمه په سترگو کې مې څاري
له ست کولو پرته مېلمنې راسره ځي
که بڼې چارې مې وليکي د بڼې اوږې ملکه
په ورځ داخرت کې به پيالې راسره ځي
غلما ن به په مانيو کې نڅاوې سره کاندې
د حور وېره ورېښمينې کجاوې راسره ځي
د باغ په رنگينو کې به سندرې سره بولو
پيالې به د شرابو پيمانې راسره ځي

۹۲

ډولونه ربابون به غږېږي هرې خواته
اتنې خومې کلتور د زمانې رسره راسره ځي
له پاسه به د شاتو بارانونه په ما اوږې
دلاندې په ويالو کې به شيدې راسره ځي
شيطان به د دوزخ له پنجره څخه راگوري
د مشکو او عنبر وېره ورېښمينې راسره ځي
خو برخه د دنيا مې له ازله خواره شوې
د ژوند په هره پېښه کې خطرې راسره ځي

ديوي بلاپه خوله کي يم په بله باندې اورم
چې کومې خواته ځمه زولنې راسره ځي
زماپه گربوانه باندې د اوبنکو مرغلي
دسترگوله چينو څخه رنې راسره ځي
دا اوس مې په ټټر باندې مېچنې گرزې خياله
ډگرته چې راووزم زلزيلې راسره ځي

۱: مېچن = دلاس ژرنده = بې اوبوژرنده .
مېچنه په لاس تاوېږي ، اوږه بې لواړ دي او
ارغستلي يا اوگره ترې جوړوي .

کاشکې

زه به درشم چې گلونه درنه جار کړم
د لوونگو خوشبويي به دې نثار کړم
لکه ته چې څنگه ژوبل شوې هيواده
زه پخپله ستا غمونو هسې خوار کړم
چې دې ياد په هر محفل کې چېرې وشي
خدای خوشته دی په نامه دې افتخار کړم
د وجود وینه مې ستاد سرخيرات شه
که دا غرونه اور غونه دې گلزار کړم
ستاله دغه لور پينې نه مننه
چې د مينې په بهير کې دې مهار کړم
کاشکې زړه مې د نظمونو تومنه مومي
چې د شعريه مرغلو دې سينگار کړم
چې داهره يوه غدی درباندي راغله
ستا په مينه کې يې شومه د انگار کړم
تل د «خيال» په زړه کې دغه ارمان گرزي
چې دې غاړې ته زېري گلونه هار کړم

پایله

د زاهد په خوله کې گرزې سپینې حورې
د جنت په نعمتونو کې مشهورې
دی پخپله نذرانې گنې په گوټو
مورته وایې چې وهی په جنگ کې تورې
اوس یې پای شو د هیواد لپاره دغه
چې له خپلو خالو ووتې مستورې
نن چې ځنې د وطن گلالۍ وینې
د گاونډ د تورمخانو دې مزدورې
چې یې مچ په پلونه پرېښودله نازه
په عربو کې شیخانوته مجبورې
څوک چې پاته شوې دلې روغې رمتې
لو غرنې خویا کونډې دې یابورې
نه یې مال شته نه خواړه نه درملنه
«خیاله» گرزې په غمونو کې رنځورې

دزره غږ

خه راته خاندې گودر خونه يم
گودې د وير شوم اختر خونه يم
ولې مې څارې پخپل وطن کې
سپېره کودې يم گوهر خونه يم
کلی زما دې واک يې دتا سي
ترتې مې خته سوالگر خونه يم
جهاد چې فرض وو ټولوا داکړ
اوس چې غريب شوم رهبر خونه يم

۹۶

دشگوپان شوم د رودپه غاړه
ورو ورونې پرېم کمر خونه يم
زه يو افغان يم غليمان ډېر دي
توره لرمه لشکر خونه يم
مه رانه تنسته دهو سي خورې
مين به يم خطر خونه يم
خپانده سيندوم په خوږ بدل شوم
غېږې ته راشه ژور خونه يم
«چې برخې وېښې مېړونه گوره»
بنکلی زلمی يم ببر خونه يم
لږ مې درېت کړه ترپلولاندې
«خيال» درسه دی بهر خونه يم

جرس

که یې غشي دي که دام دی که قفس
که یې چوف دی که یې کوډې که محبس
خوچې موږ په بهیرونو کې روان یو
د کاروان سره به زوږ وي د جرس
دهیواد د غېږې مینه مې په زړه کې
لکه وینه داسې گرزي هر نفس
که غلیم درته هر خومره ګاللی شي
په منګولو کې یې مه ورکوه وس
«چې پیشویې د پخو غوښو کشی-کره»^۱
زما صبر خودې خدای لره وي بس
«که د سرو زرو چاره دې وي په لاس کې^۲
دامتل دی څوک یې نه منډې په نس»
«خیاله» زړه دې دلونګو خوشبویي شه
چې په خپلو غرو یې وېښې په هوس

۱: پیشویې د غوښو کښی-کره .

: پیشو = پشی = پشه = پشک .

: کښی = ساتونکی = پیره دار = محافظ = څارگر

(په تېره بیا د کروندو، باغونو او کښتونو لپاره .)

۲: چاره که د سرو زرو هم وي سپری یې په خپل

نس نه منډي .

گلاب

په زلفو کې مې وټومبه گلاب راغلی يم
وربل ته دې له یارڅخه ځواب راغلی يم
له څانگې یې راپرې کړمه ډالۍ دتالپاره
مامه مروړه په گوتو کې خراب راغلی يم
په رنگ کې ستادمخ سره سیالي ته لویېدمه
ځواني مې درنه جار شوله ځواب راغلی يم
گلپانې مې لانه وې غوړېدلې سباوون ته
بې وخته نیمه خواشوم په عذاب راغلی يم
دزني په خولومې اوبوه تازه به اوسم
چې مراوی درنه نشمه کریاب راغلی يم
یوه زېرمه دعطرونویم یورازخوږې مینې
د«خیال» کرلی گل وم په شباب راغلی يم

کجل یووړ

زړگی مې له کوگل څخه منگول یووړ
آرمان د خوږې مینې مې وربل یووړ
یومرغه ووسلو لومې ورته ایښې
صیاد د زمانې رانه اول یووړ
بلبل د پښتو ژبې مې له بڼ څخه
د خاورولاندې قبرته کابل یووړ
تاریخ مو له لرغونو خزانو سره
د سیمې غلیمانو په یرغل یووړ
مشال دیار دمخ زمانه لاسه
بېلتون له پلوشو سره په چل یووړ
یو عشق د ولولومې د وطن په نوم
د شعر په مرغلرو کې غزل یووړ
د «خیال» د زړه بورایې په لتون ووچې
وصال د تورو سترگو کجل یووړ

که خوک ټنه وایي که بد وایي که رد
له آمو تر ابا سینه مې خپل حد
زه خوڅه د چاپه پیره د عوه نکړم
دا وطن مې هم د پلار ووهم د جد

له ولجوسره دې نه یم خلور بوله
ماد ټنکلي خاورې مینې ته در بوله
که مې سرد خپل وطن په مینه ورکړ
د ژړا په ځای سندرې په مابوله

د کوچيانو غږ
هرگهيځ له ځگرخونه سره لېږدو
مور کوچيان يوله بېلتونه سره لېږدو
خپلې کډې بارو و د چرگ په چيغه
لوڅ لغړله سبا و نه سره لېږدو
ورشوگانې مود غلوپه ولکه ولاړې
لکه زانې اوس له يونه سره لېږدو
د خېموزرې ترانگې موپه شادي
درپه درله شواخونه سره لېږدو
بې منزله پړاوونه دې وهويې^۱
وږې تږې له ژوندونه سره لېږدو
دتوپان په اوږو بارد مرگ په لورې
د غمونوله تړونه سره لېږدو
لاترڅوپورې به گالودغه ستونزې
«خياله» راشه له غبرگونه سره لېږدو

۱۰۲

۱: پړاو = تم ځای = فرسخ
پړاو = مرحله = (د پړاو اصلي مانا د کاروانونو د تم کېدلو
ځای و و خو د تلور اتلو او لېږدېدنې د عصري وسايلو د
رامنځ ته کېدلو سره سم پخوانيو کاروانونو او پړاوونو هم
نوي بڼه ونيوله او پړاو د نويو اړتياوو له مخې خپل ځای
مرحلې ته ورکړ ځکه چې پښتو ژبې مرحلې ته کوم نوم
نه درلود نو اوس پړاو د مرحلې په مانا دود پيدا کړ او کله
چې پخواني شوروي اتحاد د جدې په شپږمه نېټه په
افغانستان يرغل وکړ نو، نوې مرحله او يا نوې او
متکامل پړاو د و مره ډېر استعمال شو چې دهغه اصلي
مانا بېخي هېره شوه .) له کابل ټرغزني پورې دلارې
واتن شپږ پړاو وه وو .

چرايي

ته چې سترگې توروې په سلايي
مابه وباسې له بناره جزايي
چې د خنيو توري لري دې باديوسي
لکه تور ماران چې گرزي هوايي
ماد زلفوپه دورو وهي له پاسه
چې درخېر مه د عشق په چرايي
اوس چې عمر تېروم په پردېسي کې
په ديدن پسې دې گرزم سودايي
د وطن د مينې تاوته خولاگوره
کړوي مې لکه اور د کړايي
چې درو گرزمه بېرته له بهره
مستوه مې د خدا په دوايي
که دې پام راباندې نيسي د زړه سره
ستاله څنگه به د پره شم کړايي
وايي هله زلزله راشي په ځمکه
چې ستومانه شي بڼکرونه د غوايي!
چې د «خيال» په وطن هره غدي راشي
غمازان يې بولي برخه طلايي

د اسمان تبغنه

چې پروڼ يې په ما ولگا ووتور
اوس خودوئ لره پخپله شو پېغور
«که د بل لپاره خاکينې په پته
دی به خپله په کوهي کې شي نسکور»^۱
ټول وطن يې رانه وشپېلا وه لارل
«موږ خپل پور ور څخه غواړو د وئ لانور»^۲
لایې سرور باندې خلاص نه دی په کچه
چې «د سیال خواړه یا پور دې یا پېغور»^۳
که هر خود اسمان تبغنه گرزي پورته
سريې محکې ته را کوز دی لکه بنکور
«لا په لپو وچوي د سیند موجونه»^۴
نه يې بر ورته مالوم دی نه يې سور
خو پتنگ که د ډېوې په سر کې پرې
د خپل سر سودايې بیه ده د اور
چې د «خیال» د بخت توتي له گورته ووت
نه يې پته په بهر شته نه په کور

۱۰۴

۱: چې بل ته خاکينې پخپله پکې لوېږي .
۲: موږ خپل پور غواړو د وئ لانور .
۳: د سیال خواړه یا پور دې یا پېغور .
۴: درياب په لپه نه وچېږي .

ډوله وهم دې چېرې

عشقه جنون دې چېرې خيالي ليلادې چېرې
خيرې گربوان مې گوره حمه صحرا دې چېرې
زما د زړه په پولو بېلتون خېمې وهلي
وايه غورزی دې چېرې بله بلوادې چېرې
«ته چې له سترگو خخه ميده رانجه پتوي»
د بڼو غشي چېرې د مينې غلادې چېرې
ځای دې دمخ په غولې وړانگې دې شونډو ته ځي
پېزوانه زانگې چېرې زېره رڼادې چېرې
له پورې غرونو سره ستا ازانگې گرزې
«ډوله وهم دې چېرې د غر ډنگا دې چېرې»
خرک له ختيځه وهي وړانگې لوېديځ ته لېږي
لمره راخېږي چېرې دنور رڼا دې چېرې
ستاد قلم په څو کود ساندو څرکي گري
«خياله» وطن دې چېرې د غم ژرادي چېرې

چل او ول

ته چې سترگې توروې زه درپوهېږم
زړه مې بيا ټکوروې زه درپوهېږم
په دې چل کې خويو ول لرې چلبازې
غوږې ځنې سپوروې زه درپوهېږم
نن دې غشې د بنوپه ماشه کړې
چې په چايې اوروې زه درپوهېږم
که هرڅومره په نخروراسره گرزي
زما مينه نوروې زه درپوهېږم
چې زما د زړه جنډې دې راکړې کړې
بخت مې بيا نسکوروې زه درپوهېږم
تورې زلفې دې دورې دمحتسب دي
چې مې څومره پې وهې زه درپوهېږم
ته هغه نوی توپان د يوې غدۍ يې
د «خيال» کلی وړانوې زه درپوهېږم

پوښتنه

ماوگوره ریباره ښکلی ځوان ی یم کنه یم
درخوته یم راغلی ادم خان یم کنه یم
د عمر په اوږدو کې زولنې دي شرنګوم یې
زندان زما په برخه دی افغان یم کنه یم
کاروان د سباوون مې د ماښام په ګوتو کېوت
د ژوند په ترږميو کې روان یم کنه یم
بهار و مه رنګونه مې سپلیوران یو وړل
اوس زېږېښلی برېښمه خزان یم کنه یم
چه واک د آزادۍ مې د غلیم په ولکه درو مې
په توره کې اتل د هر زمان یم کنه یم
په مخکې ننوزم کېولی مې څوک نشي
ختک د غلیمانو ته سندان یم کنه یم
له غرونو ګرنگونو څخه سربا سمه «خیاله»
د ژوند په بدو پېښو کې توپان یم کنه یم

غلبیل

زه شاهين دلور و غرونو و م تا ابل کرم
ياره خنگه دې د خنيو په دام بنکېل کرم
چې مې کورته ير غمل در سره بيايې
زه خوڅه لېونی نه يم چې به خېل کرم
مين زړه دې بر مته راخڅه وړی
لکه ستوری له مداره دې رابېل کرم
که دميني گړندی دې نه رالېږدي
راته وایه چې مې وينه درته تېل کرم
په وطن کې وچکالي ده لامبوزنې
رنې پرځې به د اوښکو درته سپل کرم
خپل تېرمې لکه ډال درته نيولی
دېو به ستنگرونو دې غلبېل کرم
ستاله هسې لور پينې نه مننه
ديار «خياله» چې دې غاړې ته امېل کرم

غمی

غمی زما خوږ ورور وو البته زما د پنځو ورونو څخه چې څوک
شهید او څوک پخپل مرگ له دې نړۍ څخه ولېږدېدل غمی مې
وروستنی ورور وو چې د همدې کال ۲۰۰۲ د ډیسمبر د میاشتې
په ۱۲ نېټه یې له نړۍ څخه سترگې پټې کړې ، له همدې کبله مې له
دې لاندې شعر سره دخپل مات زړه څپکې د شعر له ولولو سره
ملې شوې ، الله دې پرې ورحمېږي .

زړه مې شین دی له غمونو مې زړه شین دی
نن مې بیا د سر په خونه کې ناوړین دی
د غمي د مرگي غږ راباندې وشو
چې له ږنگې دنیا گۍ څخه یې تلین دی
ژوند مې هسې هم روان وو په سکرو تپو
دغه ویر په ما له هر څه نه سنگین دی
خپل تپرمې هرې پېښې لره سپر وو
اوس مې ټول بدن چې و خوځوي خوړین دی
په هیواد کې لاد وینو باران اورې
زړه مې ځکه د غمونو ابا سین دی
د ژوند ونډه مې د څړیکو لویه پانگه
«خیال» چې سترگې غړولې دې غمگین دی

د مرگي بڼا مار راغلی دی غمی وړي
زه یې وینم له گوگله مې زړگی وړي
دلېمو خخه مې وینې راخخېږي
چې زما د بخت له څانگې نه بېری وړي

غمی تل راخخه ولاړ او زه په غم کې
له سوچو نو سره پاته په تور تم کې
په هغه باندې د خاورو ا مبار پر پوت
زه یې پرېښودم یواځې په ماتم کې

نسکور

یومی کلی رانه پاته یومی کور شو
یومی عشق دگل وطن راباندې پور شو
تسه لاسه اوس به خپلې گوتې مروړې
چې یرغل دېر بکیوپه دې لور شو
«پکه دغه دې لابله لویه سپکه» ۱
د زاهد د گناه تور، راته پېغور شو
د ازمالپونی زړه کله صبر پري
د جنت په شان هیوادمې راته اور شو

۱۱۱

«اوس واده د بسوگی ورڅخه جوړ دی» ۲
چې د جنگ غبار مو کم نه شولا نور شو
«یومی تورې پیشولاس په خوله ختلی» ۳
جام د بخت مې په یرغوي کې نسکور شو
یو گزمې د بېلتانه راسره گرزي
بل مې تن له ډېره غمه سوی سکور شو
داشناگر گوتې خنې غوړې نشوې
نن مې ځکه دخپل مخ پستوکی سپور شو
د وطن د غرونو باده راچلېږه
که گلشن د «خیال» دهیلو پې سمسور شو

۱۱۲

۱: پکه دغه دې لابله سپکه
۲: د بسوگی واده ورڅخه جوړ شو، (وځنډېده.)
۳: لاس یې تورې پیشو ختلی، (بدمرغه دی.)

زولنې

ماوېل زه به درته دام ېدم له دانې سره
اوس خوته راغلي له مستې يارانې سره
زه په گردوزيارتونو گرېږم
ستا په مينه کې د سر له نذرانې سره
گام په گام درسره گرېږم لاس تړلی
ستاد زلفوله ورېښمينې زولانې سره
نوربه وشکوم د صبر ځنځيرونه
څه به ځان سمبالوم له زمانې سره
لا تر خوبه بدرگه درسره ځمه
نورمې پرېږده د وصال له خزانې سره
په وربوز باندې به نه راسره گرېږي
«خيال» ته وگوره له مينې مستانې سره

نه پښتون نه هزاره يم نه تاجک
نه ترکمن يم نه بلوڅ يم نه ازبک
زه افغان يم له ځانه راته گران دی
د وطن د پاکې خاورې هر څپک

۱۱۴

د بڼو نېزې دې ولې په هر لورې
خو زما له زړگي وزي پورې وړې
موريې ځکه سپېلني ورته لوگي کړل
ديار سترگې بې کجلو تورې تورې

واڼه

چې زما د مينې درمند دې چاڼه
راته وايه گرانه څنگه دې گڼه
د زړگي ستنې مې مه وله، نرېږي
چې دې بيا په ماشه کړي دې باڼه
د اتور مخې يې د غوه لري په زغرده
ته به وايې چې خپل مال يې دی واڼه
که مې بيا د زړه غورزی له واکه ووزي
روغ غوږونه به يې دواړه شي کاڼه
ديار څنگ ته به په سپينه رڼا ورشم
که د «خيال» د نصيب ستورې شې راڼه

مور دې وشړو، ته بيا راشې هجومه
نابللي مېلمنه راڅخه درومه
که موبېرته پخواني سوتي ته لاس کړ
بيا به وزې له دې غروڅخه په کومه؟

مستي مخ دې د شيدود سر پېړوی
نن يې وينمه پلودي يو يستوی
چې په سترگو کې ستونه راته کاندې
دغه ښکلی خوی دې برېښي راته نوی

نذر

زه چې مينه درکوم ته مې ترې ۱
لامې ولې له ديدن څخه رتې ۲
زما پام دې دگرېوان په پولوگرزي
که يې غواړې دسر نذر مې گتې
مين زړه مې د اوږدو غمونو جيب دی
چې هرڅو يې په منگولو پلټې
که پاچاشې دپره دو تر حکم لاندې
هرمهال به د غليم کاسې ختې
توري سترگي دې بازان د لوړو غرونو
چه زما د زړه په سروهي غوتې
اوس به لرې شې د خيال د سينې دوړې
زه چې اورم د پښتو خوږې ټپې

۱۱۷

۱: تره ټل = تهديد کول = غوږ تاوکول ، چې
د تصادف له مخې دانگليسي «له تريپټ»
Threat (گوش مالي) سره برابر شوی

۲: رټل = محروم کول = شړل

د کانهې زړه

لاد جنگ په نیلي سپوږمې زغلوې یې
دلته وینې دې ارزانه تویوې یې
لایې خو په توکمونو سره وېښې
یو افغان دی د پېریو بېلوې یې
یا په جنگ یا په ولجو یا په دمونو
ستا په فکر سادگان دې غولوې یې
په سینه کې دې د کانهې زړه درېږي
لا د غم د وبا اوږدې بلوې یې
گوره سراو مال به دواړه پکې بایلې
د ایه غرونو کې بازان چې اېلوې یې
ستاد سړو سترگو ازغی لکه چې «خیال» وو
اوس دې کېوت په منگولو ژوبلوې یې

[illegible]

دزرگي دميني گل مې، په هغې مهيني گروډی
چې په «د» پسې يې «ر» توری په «خ» پسې يې «و» دی
دآشنا له تورو زلفود عطرونو وړمې پاڅي
چې کرلې يې گلونه په لوونگو کې يې لودی

نوم

خ=خيالي وربل دې په ماواچوه درپټ مې کړه
ماترو زرو لاندې وپېچه واسکت مې کړه
ی=یواځې ستا په تورو سترگو کې درمل لرم
په زړه رنځویمه جانانه روغ رمت مې کړه
ا=اوس چې اجل د تا دمخه پوې ته راوستم
د مینې اوږدې راته ولگوه ست مې کړه
ل=لږمې په غېږه کې د زړه خواته درکېکاږه
تل به دې ژوند سمبالوم د اوږې مټ مې کړه
م=مستي زما نصیب په تا پورې تړلی دی
د وصال برخه راکوه دکلې چټ مې کړه
ح=حیرانه ولې راته گوري سپېلنې دې شم
راشه زما په ټټرو غږېږه کټ مې کړه
م=ماته په کمه سترگه مه گوره مین دې یم
له خپل بنایست سره مې سیال وگڼه غټ مې کړه
د=د غرونو خیال یم که مې اېل درسره ساتې نو
د خولې تریاک دې په ما ولوروه لت مې کړه

پوروپی

داویاند چي گوري د همدغه ښار وگړی دی
داد غلیمانو د غدیو د جال غړی دی
بیازمور د لپو لپو او ښکو خخه باج غواړي
د پې د زمانې مو، لادوینو پوروپی دی
کله یې دا غرونه او سیندونه لېږدولای شوای
جام یې د غلبېل په شانې، پړی یې او مړی دی
بیایې د الپوه کومې رمې لره ساتلی دی
بیایې د تابوت په منځ کې ایښی لکه مړی دی
غبرگې پنجرې مې د سینې د قفس ماتې شوې
زړه یې په منگولو کې ژوندی راخخه وړی دی
«خیاله» دغه نوره ترمنزله پورې خنګه ځي
د ابهیرد اوو او ښانو لاسې نیمګړی دی

الماس

زړه مې کټ کټ لکه ماشوم درپسې ژاړې
ستاد مهينې ځوانۍ مينه رانه غواړې
د زلفوهر وېنسته دې لېنسته د لوونگو
د لاس منگولې دې سکه د زمري داړې
لکه شاهين په چنارونو کې دې غواړم
د جگو غرو کوترې چېرې رانه ولاړې
د سپين تندي خال دې الماس د کوه نوردی
له ډېره خياله دې دخولې خبرې لواړې
د اروپا تر بهار اوړی بڼا يسته دی
نجونې نسونه لوڅوي لمنې نغاړې
زما په فکر کې رنې راسره گرزي
که يې هرڅومره هېروم دگو درغاړې
د «خيال» له سترگو سره سترگو ټکرو کې
اوس يې د زړه گونبزه شنه لمنې شاړې

وطنه

د زړه په سرباندې مې ځای لرې وطنه
دلور و غرونو په لمنو کې پلنه
په هره لوبښت دې دلمانځه سجده رواده
دمسلي غوندي دې پاکه ده لمنه
چې کوم ابليس دې په وياړونو لگېدلی
په ماته ژامه دې شړلی دی مننه
هره دره دې یوه زانگود هو ساینې
په هر بچي باندې دې ډېره لور بینه
که دې هرڅو په راکټونو باندې ولو
لادې پرانستې راته غېږه ده پتمنه
ددښتو هر بوتي دې څانگه دلونگو
غردې په رنگ کې ښایسته دی له چمنه
دتاله پت سره مې ژوند ترلی وینم
له سراو مال سره دې فرض گنم پالنه
که دې زما د وجود وینوته وي اړه
په دواړو سترگو مې منلې ستا بلنه
دتاد جگو غرو دڅو کوبلا واخلم
والله چې ډېر راباندې گران یې زما تنه
خیاله که زړه ته دې ارام لیدلی نه وي
دهیواد خاوره درنځو نو درملنه

شعر

شعر خپلې ځوانې لره پسول غواړي
وزن لره تله غواړي تول غواړي
کله ردیفونه، قافيې لري
بنکلو کلمو لره کچکول غواړي
بڼې استعارې او کنایې لري
بڼې او منځپانگې لره شپول غواړي^۱
مستې ولولې یې په بیتونو کې
گڼو انځورونو ته کهول غواړي
زړونو ته خوندونه او جذبې وېښي
ساری او تشبیه لري سمبول غواړي
بڼایي مفکوره او تخیل ورته
حسن او احساس ورسره ټول غواړي
کاری یې له زړه سوي او خواخوږي سره
مینه د پیمخو بڼه بول غواړي^۲
«خیال» یې چې سالار د تصویرونو شي
بیا نوداتن لپاره ډول غواړي

۱۲۳

۱: شپول = پندډ غالی

: شپول = هاله

۲: بڼه بول = ښکاره = څرگند = په ډانگ پېیلې

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library